

Kuhmo
Huovinen
Osa 1

1. Huovinen Lari	Kj.H.	2
1.1. Huovinen Iivana Larinpoika	Kuj.H.	4
1.2. Huovinen Anna Larintyttö	Kuj.H.	4
1.3. Huovinen Lari Larinpoika	Kuj.H.	4
1.4. Huovinen Timo Larinpoika	Hij.H.	5
1.5. Huovinen Maria Larintyttö	Kuj.H.	7
1.6. Huovinen Liisa Larintyttö	Kuj.H.	7
1.1.1. Huovinen Simana Iivananpoika	Kuj.H.	7
1.1.2. Huovinen Hilippä Iivananpoika	Kuj.H.	7
1.1.3. Huovinen Jyrki Iivananpoika	Kuj.H.	7
1.1.4. Huovinen Iknatta Iivananpoika	Kuj.H.	8
1.1.5. Huovinen Nihvo Iivananpoika	Kuj.H.	8
1.1.6. Huovinen Iivana Iivananpoika	Kuj.H.	9
1.1.7. Huovinen Vasselei Iivananpoika	Kuj.H.	9
1.1.8. Huovinen Jaakko Iivananpoika	Kuj.H.	10
1.3.1. Huovinen Outi Larintyttö	Kuj.H.	10
1.3.2. Huovinen Houri Larintyttö	Kuj.H.	10
1.3.3. Huovinen Ontrei Larinpoika	Kuj.H.	10
1.3.4. Huovinen Maria Larintyttö	Kuj.H.	11
1.3.5. Huovinen Zigli Larinpoika	Kuj.H.	11
1.3.6. Huovinen Alibei Larinpoika	Kuj.H.	12
1.3.7. Huovinen Jyrki Larinpoika	Kuj.H.	12
1.3.8. Huovinen Riiko Larinpoika	Kuj.H.	12
1.4.1. Huovinen Nihvo Timonpoika	Hij.H.	12
1.4.2. Huovinen Miina Timonpoika	Hij.H.	12
1.4.3. Huovinen Muarie Timontyttö	Hij.H.	22
1.4.4. Huovinen Ohvo Timonpoika	Hij.H.	22
1.4.5. Huovinen Jaakko Timonpoika	Hij.H.	23
1.4.6. Huovinen Timo Timonpoika	Hij.H.	24
1.4.7. Huovinen Anna Timontyttö	Hij.H.	25
1.1.3.1. Huovinen Ontrei Jyrkinpoika	Kuj.H.1.	25
1.1.3.2. Huovinen Marppa Jyrkintyttö	Kuj.H.2.	25
1.1.3.3. Huovinen Poavila Jyrinpoika	Kuj.H.3.	25
1.1.3.4. Huovinen Ulitta Jyrkintyttö	Kuj.H.4.	26
1.1.4.1. Vatanen Hekla Iknatantyttö	Kuj.H.1.	26
1.1.4.2. Samatajeva Varvana Iknatantyttö	Kuj.H.2.	26
1.1.4.3. Huovinen Huotari Iknatanpoika	Kuj.H.3.	26
1.1.4.4. Huovinen Miikkula Iknatanpoika	Kuj.H.4.	27
1.1.4.5. Vatanen Anni Iknatantyttö	Kuj.H.5.	27
1.1.4.6. Huovinen Outi Iknatantyttö	Kuj.H.6.	27
1.1.4.7. Huovinen Matro Miihkalintyttö	Kuj.H.7.	27
1.1.5.1. Karhunen Katti Nihvontyttö	Kuj.H.1.	28
1.1.5.2. Karhunen Palaka Nihvontyttö	Kuj.H.2.	28
1.1.5.3. Karhunen Vasili Nihvonpoika	Kuj.H.3.	28
1.1.6.1. Huovinen Iivana Iivananpoika	Kuj.H.1.	28
1.1.6.2. Huovinen Tahvo Iivananpoika	Kuj.H.2.	29

1.1.6.3. Huovinen Kliimo Iivananpoika	Kuj.H.3.	29
1.1.6.4. Huovinen Riiko Iivananpoika	Kuj.H.4.	29
1.1.6.5. Huovinen Hilippä Iivananpoika	Kuj.H.5.	29
1.1.6.6. Karhunen Outi Iivanantytö	Kuj.H.6.	29
1.1.6.7. Naumanen Palaka Iivanantytö	Kuj.H.7.	30
1.1.6.8. Huovinen Kristana Iivananpoika	Kuj.H.8.	30
1.1.6.9. Huovinen Platu Iivananpoika	Kuj.H.9.	30
1.1.7.1. Huovinen Jessu Vasseleinpoika	Kuj.H.1.	30
1.1.7.2. Huovinen Prokko Vasseleinpoika	Kuj.H.2.	30
1.3.2.1. Huovinen Oleksi Hourinpoika	Kuj.H.1.	30
1.3.2.2. Huovinen Outokka Hourinpoika	Kuj.H.2.	31
1.3.3.1. Huovinen Oksenie Ontreintytö	Kuj.H.1.	31
1.3.3.2. Karhunen Outi Ontreintytö	Kuj.H.2.	31
1.3.3.3. Saavinen Katti Ontreintytö	Kuj.H.3.	31
1.4.1.1. Huovinen Palaka Nihvontytö	Hij.H.1.	31
1.4.1.2. Huovinen Vasselei Nihvonpoika	Hij.H.2.	32
1.4.1.3. Huovinen Ortjo Nihvonpoika	Hij.H.3.	32
1.4.1.4. Huotari Natalie Nihvontytö	Hij.H.4.	32
1.4.1.5. Vatanen Maura Nihvontytö	Hij.H.5.	32
1.4.1.6. Karhunen Nasto Nihvontytö	Hij.H.6.	33
1.4.4.1. Huovinen Issakka Ohvonpoika	Hij.H.1.	33
1.4.4.2. Huovisen Iivana Ohvonpoika	Hij.H.2.	33
1.4.4.3. Huovinen Riiko Ohvonpoika	Hij.H.3.	33
1.4.4.4. Lukkani Hoto Ohvontytö	Hij.H.4.	34
1.4.5.1. Huovinen Miikkula Jaakonpoika	Hij.H.1.	34
1.4.5.2. Huovinen Kostja Jaakonpoika	Hij.H.2.	34
1.4.5.3. Karhunen Iivana Jaakonpoika	Hij.H.3.	34
1.4.5.4. Huovinen Sakari Jaakonpoika	Hij.H.4.	35
1.4.5.5. Dobrinin Outi Jaakkontytö	Hij.H.5.	35
1.4.5.6. Peksujev Manu Jaakkontytö	Hij.H.6.	35
1.4.5.7. Huovinen Iro Jaakkontytö	Hij.H.7.	35
1.4.5.8. Huovinen Oksenie Jaakkontytö	Hij.H.8.	35
1.4.6.1. Lesonen Nasto Timontytö	Hij.H.1.	35
1.4.6.2. Huovinen Riiko Timonpoika	Hij.H.2.	36
1.4.6.3. Huovinen Iro Timontytö	Hij.H.3.	36
1.4.6.4. Torvinen Maro Timontytö	Hij.H.4.	36
1.4.6.5. Huovinen Anni Timontytö	Hij.H.5.	36
1.4.6.6. Remsu Tatjana Timontytö	Hij.H.6.	36
1.4.6.7. Huovinen Matti Timonpoika	Hij.H.7.	36
1.4.6.8. Huovinen Mikko Timonpoika	Hij.H.8.	37
1.4.6.9. Huovinen Outi Timontytö	Hij.H.9.	37

---

1. Huovinen Lari

(Lars Siikoff)

Synt. 1761 Suikujärvi

Kuollut 1833, Kuivajärvi

Puoliso: Lesonen Toarie

(Daria Perttunen ?)

Kj.H.

Synt. 1760, Latvajärvi (Lapukka ?)
Kuollut 1861, Hietajärvi
Lapset: Iivana, Lari, Timo, Anna ja Maria

Tarija I. Toarie Lesoni, Lari Huovisen vaimo.
Laulanut Europaeukselle. ¹

Kaksi suikujärveläisen piekloin **Larin ja hänen latvajärveläisen Toarie**-vaimonsa pojista jäi Kuivajärven rannalle, nimittäin Iivana ja Lari. Kuten jo edellä on Boreniuksen hankkimiin tietoihin nojautuen mainittu, Iivana on syntynyt v. 1794, Lari 1800. ²

Huovinen Toarie; Hietaj.

Hietajärven Huovisien kanta-äiti, o.s. Lesoni, Latvajärvestä kotoisin; naimisissa n. v:sta 1794 **Lari Huovisen** kanssa. Kuollut talvella 1861 101 v. vanhana. Oli ”vankka tietäjä”. Europauksen laulattama tammik. V. 1846. ”Siinä oli vanha eukko”, lausuu E. matkakertomuksessaan, ”joka kyllä työn tuskin sain laululle, mutta sen yksi sana maksoi enemmän kuin monta kymmentä muiden.” Toarien laulusta, näet, Europaeus sai sen hänelle silloin mielenkiintoisen tiedon, että Pohjolan isäntä, jonka Lemminkäinen Pohjolan häissä surmasi, oli Joukahainen, ja E. lausuu jo sen ajatuksen, että Vanhan Kalevalan 30:s runo, missä Joukahaisesta lauletaan, ”oikeastaan pitäisi oleman ennen Pohjolan häälaulua, koska Joukahainen jo häissä tapetaan”. Kuten tunnettua, muutkin Lönnrot Kilpalaulannon Uudessa Kalevalassa teoksen alkuun. Toarie ja hänen pojanpoikiensa runojen laadusta on Borenius vetänyt sen, näht. aivan oikean, johtopäätöksen, että ”hän parhaiten lienee loitsimista harjoittanut, jota myös vahvistaa yllämainittu loitsijoissa tavallinen vastahakoisuus laulamaan”. Matkamuiistelmissaan Borenius Huovis-veljesten laulusta 29. VI. 1872 Latvajärvessä kertoessään lausuu: ”He (Hietajärven Huoviset Miina ja Ohvo) lauloivat Lemminkäisen virren, mavon virren ja pistoksen virren. Samporunoa, jonka heidän ämmönsä oli laulanut, he ei(vät) sanoneet osaavansa.” Näiden pojanpoikuen sekä Europaeuksen matkakertomuksen nojalla ovat Toarien runot suunnilleen määrättävissä, enin mahdollinen määrä on parikymmentä, on J. Krohn arvellut. J. Krohnille annettun suullisen ilmoituksen mukaan oli Eropaeus hukannut 4 lehteä Hietajärven runoja erään suon kautta kaalatessaan, joten osa siis on iäksi hukkunut (Valvoja 1897, s. 197). Koska tämä Hietajärven laulajasuvun merkitys Vienan läänin runonkeräyksen historiassa on varsin huomattava, kerromme suvussa säilyneiden muistelojen, Jaakko Huoviselta ym. saatujen tietojen mukaan lyhyesti sen vaiheet.

Suvun kantaisä, Tomenttei Sikoff, pakeni 18:nnen vuosisadan lopulla Suikujärvestä sotamiehenottoa tänne Hietajärvelle, jossa jo sitä ennen asusti toinen samanlainen karkulainen, Ahtonen, joka oli Koivuniemestä kotoisin. Ahtolassa palveli karkulainen ensin jonkun aikaa, lähes kymmenen vuotta, renkinä, kunnes meni naimisiin talossa piikana **olevan latvajärveläisen Toarie eli Darja Lesosen** kanssa, Karjalaisen nimensä muutti pakolainen Lari (Lauri) Huoviseksi. Naimisiin mentyänsä alkoi nuori pariskunta perustaa omaa kotia metsään läheisen Kuivajärven niemekkeeseen: lehmän, jonka olivat vuoden palkasta saaneet, sitoivat he puuhun, rakensivat suojakseen aluksi havumajan, alkoivat sitten tupaa rakentaa ja peltoa perata. Boreniuksen tutkimusten mukaan tavataan henkikirjoissa Lari Huovinen Vuokin Pussilan torpparina v. 1800-05. Suomen jouduttua Venäjän yhteyteen rupesi Lari Suomen alamaiseksi, hänen peltonsa isonivat, karja lisääntyi ja yhteen aikaan nousi perheen jäsenten luku jo 22:een. Larin vaimo oli miehensä veroinen raataja. Miniöitänsä hän oli varoittanut niin tekemästä, kuin hän oli tehnyt: oli sattunut olemaan kyntämässä, kun synnytyksen hetki tuli, mutta T. ei hätäntynyt, synnytti lapsen, kääri sen riepuihin ja pani kivirauniolle ja jatkoi kyntämistä, kunnes sai saran kynnetyksi, läksi vasta sitten kotiin, jossa lämmitti saunan, minne vei pienokaisen lämpimään. Henkikirjoissa näkyy Lari elossa vielä v. 1831-32. Larilla oli kolme poikaa, joista vanhin, Timo, osti 300 hopearuplasta Ahtoselta Hietajärven; nuoremmat Lari ja Iivana asettuivat läheisen Kuivajärven rannalle. (Jaakko Huovisen

v. 1904 antaman tiedon mukaan oli poikien ikäjärjestys: Iivana, Lari ja Timo; kun Bor:n tieto on aikaisempi, olemme sitä noudattaneet.) Kuivajärvelle muutti myöhemmin muutamia Timonkin poikia, joten siellä 1870:n luvulla oli 6 taloa.

Hietajärvellä vain yksi. Timo toi kainaloisen kanansa, Anni Jouhkontyttären, Vuokkiniemestä; Annin äiti oli Latvajärvestä. Alussa oli onni pariskunnalle myötäinen, mutta kääntyi 1860-luvulla perin kohtalokkaaksi: ensin paloi talo tavaroineen, sitten kuoli isäntä, Timo, v. 1865, ja päälliseksi tulivat ankarat hallavuodet. Äsken varsin varakkaan talonemännän täytyi lapsineen lähteä kerjäämään kauas Valkeanmeren rannoille, Kemiin, Sorokkaan, Kargopoliin, Pudosiin ym. Eikä hyvinvointi enää koskaan sen jälkeen Hietajärveen palannut. Timolla oli viisi poikaa ja kaksi tytärtä. Pojat olivat Nihvo, Miina, Ohvo, Jaakko ja Timo. Nämät jakoivat Hietajärven viiteen osaan. Pojista on Miina ennen muita huomattava, sillä hän säilytti isänsä äidin suuren sukuperinnön, tietohuiset, vieläpä kartutti sitä muualta saaduilla varoilla. Pojista ks. Miina, Jaakko, Ohvo ja Timo.

3

Kuivajärvi

1.1. Huovinen Iivana Larinpoika

Kuj.H.

Synt. 16.04.1794, Kuivajärvi

Kuollut 1831, Kuivajärvi

Puoliso. Hyvönen Anni

(Pulakan Anni)

Synt. 1793

Lapset. Simana, Philip, Jyrki, Iknatta, Nihvo, Iivana, Vasselei ja Jaakko

Lähde: ⁴

Seuraamme ensin **Iivana Larinpojan** sukuhaaraa. Iivanan vaimo oli **Anni**. Hänet - edelleen Boreniuksen mukaan - mainitaan leskeksi v. 1831. **Iivanalla ja Annilla** muistetaan olleen seuraavat lapset: Iknatta, Iivana ja Jyrki. Todennäköisesti myös Vasselei ja Nihvo olivat Iivanan poikia eivätkä Larin. ⁵

1.2. Huovinen Anna Larintyttö

Kuj.H.

Synt. 24.11.1797, Kuivajärvi

Kuollut 31.11.1809, Kuivajärvi

Lähde: ⁶

Kuivajärvi

1.3. Huovinen Lari Larinpoika

Kuj.H.

Synt. 01.08.1800, Kuivajärvi

1 Puoliso: Moarie

Kuollut 1830-luvulla

Lapset: Outokka ja Ontrei

2 Puoliso: Tomna

Synt. 1799

Lapset: Outi, Houri, Ontrei, Maria, Zigli, Alibei, Jyrki ja Riiko

Lari Larinpojan (synt. 1800) sukuhaara ei ole yhtä rehevä kuin hänen veljiensä Iivanan ja Timon. **Larin vaimo oli Moarie**. Heillä oli ainakin kaksi poikaa, Outokka ja Ontrei (synt. 1830). ⁷

Kuhmo

Hietajärvi

1.4. Huovinen Timo Larinpoika

(Timofej)

Synt. 1802, Kuivajärvi

Kuoli v. 1865, Hietajärvi

Puoliso: Remsu Anni Jouhkontyttö

Synt. 1804, Vuokkiniemi

Kuollut n. 1890, Hietajärvi

Lapset: Nihvo, Miina, Maria, Ohvo, Jaakko, Timo ja Anna

Hij.H.

Vuk.R.

Lähde: ⁸

Anni Jouhkon tytär, Larisen Timon leski.

Laulanut Hannikaiselle. ⁹

Huovinen Anni; Hietaj.

”Timon akka.” Larisen Timon leski Anni Jouhkon tytär. Syntynyt Vuokkiniemessä. Eli ensin hyvin, mutta kun tulipalo tuhosi talon (1864) ja mies, **Timo**, kuoli (1865), tuli suuri köyhyys **Annin** perheeseen suurten katovuosien seuratussa näitä kohtalon iskuja. **Annin** täytyi lähteä lapsineen kerjäämään kaus Venäjälle, Valkeanmeren rannalle. Oli mm. kättilö; osasi parantaa ihmisten ja eläinten kasvujaisia. Hannikaisen muistoonpanon mukaan oli kaikki laulunsa oppinut Latvajärvestä kotoisin ollelta äidiltänsä. Kuoli Karjalaisen mukaan v. 1890 t. 1891 80:llä. Pojista ks. Jaakko, Miina ja Ohvo ja Timo H:ta. ¹⁰

Laurin kolmesta pojasta Timo muutti Hietajärvelle, osti Hietajärven talon Ahtolalta 300 hopea ruplasta. Hietajärvellä Timo eli 25 vuotta, hän hoiti talouttaan huolella ja ahkeruudella ja siihen aikaan Hietajärven talo oli hyvässä kunnossa, jyviä oli purnussa, kalaa korvossa ja rahaa kukkarossa. Timo kävi kiertokaupoilla Suomessa, mutta sattui usein vahinkoja, vietiin reppuja. Mutta Hietajärvellä seurasi vahinko toisensa perästä: Kajaanin markkinassa varastettiin suuri summa rahaa, vuotta ennen Timon kuolemaa paloi Hietajärven talo tavaroineen, päivineen ja Timo kuoli v. 1865, sitten seurasi suuret hallavuodet ja Hietajärvi köyhtyi köyhtymistään ja köyhänä se on pysynyt aina näihin asti. Timo jätti jälkeensä 2 tyttöä ja 5 poikaa ja Timon pojat ovat Hietajärven talon jakaneen keskenään pieniin osiin.

Suuret nälkävuodet (hallavuodet 1866) täällä nälkä perillä, rajan kahen puolen olivat kauheita vuosia elettävinä. Kokonaisia kyläkuntia pakeni mikä minnekin nälkäkuolemaa pakoon. Luonnottomasta ravinnosta ihmiset pöyhöttivät, kuolevaisuus oli sangen suuri. Varakkaammat talot jättivät osan perheestään kotiin taloa lämpimillä pitämään, että on minne päänsä pistää, kun ajat muuttuvat ja he takasin palaavat koteihinsa. Köyhyys ahdisteli Timon taloa ja Timon lesken, tuon entisen varakkaan talon emännän, Annin täytyi jättää kotinsa, lähteä kolmen poikansa Ohvon, Jaakon Timon ja kahden tyttärensä kanssa maita ja mantereita kiertämään, leipäpalaa pyytämään. Ensin he menivät Kemiin, Sorokkaan, Arkangeliin ja Arkangelistä Karkapolään ja vihdoin Puutokseen. Kun aika näytti paranevan, niin Anni tyttärineen palasi takaisin Hietajärvelle, mutta pojat jäivät rihkamaa kaupitsemaan Puutoksen seutuvilla. Talven kaupittuaan pojatkin palasivat keväällä kotiinsa. ¹¹

Larisen Timon leski, Anni syntynyt Vuokkiniemessä, mennyt mieholaan Hietajärven Timolle ja kuoli yli 70 vanhana 1890 paikoilla. Anni eli ensin rikkaasti, mutta kun Hietajärvellä palettiin ja muutakin onnettomuutta sattui, niin Timon taloon tuli köyhyys ja Anni sai kuleksia lastensa kanssa Veneähellä savuja kirjoittamassa.

Anni oli hyvä auttaja lasten synnytystilaisuuksissa ja lehmäin poikimisissa. Lehmäin tahi ihmisten kasvajaisia (käksiä) Anni paranteli siten, että otti alakiven päältä sade vettä ja tällä vedellä ja siera palasilla kolmen kuluvaan kuun torstai iltana hiero eli tahkosi kasvajaista ja lausui: Kavo tahi kasva taivaha suuruoksi, pätsin (uunin) otsan mustehuokse.¹²

Tomenttein eli Lari Huovisen pojista Lari ja Iivana asettuivat Kuivajärven rannalle, **Timo Hietajärveen**. Timon vaiheista kertoo Petri Lesonen (1908):

»Laurin kolmesta pojasta Timo muutti Hietajärvelle, osti Hietajärven talon Ahtolalta 300 hopea ruplasta. Hietajärvellä Timo eli 25 vuotta, hän hoiti talouttaan huolella ja ahkeruudella ja siihen aikaan Hietajärven talo oli hyvässä kunnossa, jyviä oli puurnussa, kalaa korvossa ja rahaa kukkarossa. Timo kävi kiertokaupoilla Suomessa, mutta sattui usein vahinkoja, vietiin reppuja. Mutta Hietajärvellä seurasi vahinko toisensa perästä: Kajaanin markkinassa varastettiin suuri summa rahaa, vuotta ennen Timon kuoleman paloi Hietajärven talo tavaroineen, päivineen ja Timo kuoli v. 1865, sitten seurasi suuret hallavuodet ja Hietajärvi köyhtyi köyhtymistään ja köyhänä se on pysynyt aina näihin asti. Timo jätti jälkeensä 2 tyttöä ja 5 poikaa ja Timon pojat ovat Hietajärven talon jakaneet keskenään pieniin osiin.

Suuret nälkävuodet (hallavuodet 1866) täällä nälkä perillä, rajan kahen puolen olivat kauheita vuosia elettävinä. Kokonaisia kyläkuntia pakeni mikä minnekin nälkäkuolemaa pakoon. Luonnottomasta ravinnosta ihmiset pöyhöttivät, kuolevaisuus oli sangen suuri. Varakkaammat talot jättivät osan perheestään kotiin taloa lämpimillä pitämään, että on minne päänsä pistää, kun ajat muuttuvat ja he takasin palaavat koteihinsa. Köyhyys ahdisteli Timon taloa ja Timon lesken, tuon entisen varakkaan talon emännän, Annin täytyi jättää kotinsa, lahtea kolmen poikansa Ohvon, Jaakon, Timon ja kahden tyttärensä kanssa maita ja mantereita kiertämään, leipäpalaa pyytämään. Ensin he menivät Kemiin, Sorokkaan, Arkangeliin ja Arkangelistä Karkapolään ja vihdoin Puutokseen. Kun aika näytti paranevan, niin Anni tyttäriin palasi takasin Hietajärvelle, mutta pojat jäivät rihkamaa kaupitsemaan Puutoksen seutuvilla. Talven kaupittuaan pojatkin palasivat keväällä kotiinsa.»

Ja edelleen Lesonen kertoo Timon vaimosta Annista:

»>Larisen Timon leski, Anni syntynyt Vuokkiniemessä, mennyt mieholaan Hietajärven Timolle ja kuoli yli 70 kymmen vanhana 1890 paikoilla. Anni eli ensin rikkaasti, mutta kun Hietajärvellä palettiin ja muutakin onnettomuutta sattui, niin Timon taloon tuli köyhyys ja Anni sai kuleksia lastensa kanssa Veneähellä savuja kirjoittamassa (= kerjäämässä). Anni oli hyvä auttaja lasten synnytystilaisuuksissa ja lehmäin poikimisissa. Lehmäin tahi ihmisten kasvajaisia (käksiä) Anni paranteli siten, että otti alakiven päältä sade vettä ja tällä vedellä ja siera palasilla kolmen kuluvaan kuun torstai iltana hiero eli tahkosi kasvajaista ja lausui: Kavo tahi kasva taivahan suuruoksi, pätsin (uunin) otsan mustehuokse.»

Ilmeisesti Timon vaimo Anni oli melkoinen runontaitaja, vaikka häneltä on jäänyt jälkeen vain P. J. Hannikaisen 1877 merkitsemät kolme runoa ja yksi loitsu. Hannikaiselle Anni Huovinen oli sanonut, että hän oli oppinut »kaikki laulut äitiltänsä, joka oli Latvajärvestä kotosin». Boreniuksen papereissa on lisäksi tieto, että Anni oli Jouhkon tytär Vuokkiniemestä ja että hän kuoli »80 nellä 1890 t. 1891».

Timo ja Anni Huovisesta oli heidän pojanpojallaan Miikkulalla muutama muistelu. Isältään Jaakolta, josta tulee myöhemmin puhe, Miikkula oli kuullut:

Kotona noudatettiin ankarasti perinteellisiä tapoja. Timo-ukki alkoi äijänpäivän yönä silmiä ristiä ja sanoi 2-3-vuotiaalle pojalleen: »Tule Joakko, ala silmie risti!» Poika risti silmiään ukin rinnalla vähän aikaa, mutta väsyi pian, istui tuolille ja virkkoi ukille: »Sproavitpa tuon näkyy i yksinäs!»

Mutta 1860-luvulla Timon ja Annin perhettä kohtasi - kuten Lesosen tiedoista kävi jo selville - onnettomuus toisensa jälkeen: ensin paloi pirtti kaikkine irtaimistoineen, seuraavana vuonna kuoli Timo (v. 1865), ja vihdoin tulivat hallavuodet, jotka ajoivat Annin joukkoineen kerjuutielle aina Vienanmeren rannoille.

Pojanpoika Miikkula kertoi kuulleensa isältään, että isoäiti Anni oli lapsineen hallavuosien aikana Paatenessa kerjuulla. Muidenkin Kuivajärven-Hietajärven perheiden oli tuona ankarana aikana ollut lähdettävä leipämaihin elantaan etsimään. Miikkulan kuuleman mukaan »ei ole monessakana talossa ollut savum peestäjje, kai oltih mierossa», monet Sungunniemen leipäkylissä.

Timon ja Annin kahden tyttären nimet eivät ole tiedossani, mutta pojat olivat ikäjärjestyksessä: Nihvo, Miina, Ohvo, Jaakko ja Timo.¹³

1.5. Huovinen Maria Larintyttö

Kuj.H.

(Marg)

Synt. 01.08.1803, Kuivajärvi

Kuollut 31.10.1809, Kuivajärvi

Lähde:¹⁴

1.6. Huovinen Liisa Larintyttö

Kuj.H.

Synt. 09.11.1806, Kuivajärvi

Kuollut 02.11.1810, Kuivajärvi

Lähde:¹⁵

1.1.1. Huovinen Simana Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. 1818

Lähde:¹⁶

1.1.2. Huovinen Hilippä Iivananpoika

Kuj.H.

(Philip)

Synt. 1820

Kuollut 1843

Lähde:¹⁷

Kuivajärvi

1.1.3. Huovinen Jyrki Iivananpoika

Kuj.H.

(Georg)

Synt. 1824 Kuivajärvi

Kuollut, Kuivajärvi

Puoliso: Varvana Iivanantyttö

Kij.1.1.

Synt. n. 1826, Kivijärvi

Kuollut 1895

Lapset. Ontrei, Marpa, Poavila ja Ulitta

Varvana Iivanan tytär, Jyrin leski.

Laulanut Hannikaiselle.¹⁸

Kuivajärven Huovisten suvun yksi haara asettui Kuhmon Rimmille, kun Larin pojan Iivanan poika **Jyrki (Georg)** muutti perheensä kanssa Suomusalmelta Kuhmoon 12.09.1870. Lapsista vain Ontrei (Andres) perheineen asettui asumaan Kuhmoon. Jyrkin toiseksi vanhin poika Paavali siirtyi rajan taakse Niskajärvelle ja avioitui Irina Pappisen (Popovin) kanssa. Jyrkillä oli myös tyttäret

Marpa (s. 1847) ja Ulitta (s. 1858), heistä ei ole toistaiseksi, syntymävuotta lukuun ottamatta, muuta mainittavaa.¹⁹

Jyrin leski Varvana Iivanant.; Kuivaj.

Taitava häävirsien laulaja ja itkijä. Synt. Kivijärvessä, naimisissa Kuivajärven **Jyrin** kanssa. Eli ensin hyvin, mutta vanhana sai käydä leipäpalaa kysymässä. Bor. merkinnyt v. 1877 50-60 v. vanhaksi. Karjal. v. 1894: ”75-80 välillä; sokea; kuleksi kysymässä, oli Suomessa.” Kuoli Lesosen mukaan n. 80:n iässä v. 1895.²⁰

Jyrin leski, Varvana syntynyt Kivijärvellä, meni naimisiin Kuivajärven **Jyrille**. Ensin Varvana eli hyvin, mutta sitten hän sai käydä kiesnittää kysymässä leipäpalaa. Varvana oli taitava häävirsien itkijä ja laulaja. Vanhana Varvana houraili vanhuuttaan, ettei hänestä enää lopulta ollut tolkkua. Varvana kuoli noin 80 ijässä 1895.²¹

Iknatta ja Iivana Huovisen veli **Jyrki Iivananpoika** oli nainut **Varvana Iivanantytären** Kivijärvestä, synt. n. v. 1815. Varvanasta kertoo Lesonen v. 1908: »Ensin Varvana eli hyvin, mutta sitten hän sai käydä kiesnittää kysymässä leipäpalaa. Varvana oli taitava häävirsien itkijä ja laulaja. Vanhana Varvana houraili vanhuuttaan, ettei hänestä enään lopulta ollut tolkkua. Varvana kuoli noin 80 ijässä 1895.» Varvanalta teki P. J. Hannikainen muistiinpanoja v. 1877. - Jyrkillä ja Varvanalla oli ainakin kaksi poikaa: Ontrei ja Poavila.²²

Kuivajärvi

1.1.4. Huovinen Iknatta Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. 1826, Kuivajärvi

Kuollut 1894, Kuivajärvi

Puoliso: Lesonen Iro Huotarintyttö

Laj.

Synt. n. 1828, Latvajärvi

Kuollut 1910

Lapset: Hekla, Varvana, Huotari, Miikkula, Anni, Outi, ja ottotytär Matro.

Lähde:²³

Iknatta Iivananpoika Huovinen nai Latvajärvestä **Huotarin tyttären Iron**. Iknatta kuoli v.1894 ja Iro 82-vuotiaana 1910. Iron mainitsee Ilmari Kianto v. 1910 Kuivajärven viimeiseksi starovieroksi eli vanhauskoiseksi, huomauttaen samalla siitä, että parikymmentä vuotta aikaisemmin Kuivajärven väki kuului kauttaaltaan olleen starovieroja. Iron ruokailua kuvaili Mari Karhunen (1957): »Omasta stautsasta söi. Sillä oli päriestä kuvottu koropa (= kannellinen kori), siel oli ne astiet. Syömäh kur rupesi ni lautsalla nosti sen koropan ta koropam peältä söi, siih otti keittuo ta leipeä, ei tullut stolah perehen keralla. Siitä itse pesi ne astieh ta sinne koropah pani ne.»

Iknatalla ja Irolla oli ainakin seuraavat lapset: Huotari, Miikkula, Varvana, Anni, Outi, Hekla ja ottotytär Matro.²⁴

Kuivajärvi

1.1.5. Huovinen Nihvo Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. 1827, Kuivajärvi

Kuollut, Kuivajärvi

Puoliso: Outi

Synt. 1838

Lapset: Katti, Palaka ja Vasili

Nihvo Huovini, joka nähtävästi myös on Iivana Larinpojan poika, jäi niin ikään Kuivajärveen. Hänen lapsiaan olivat Katti ja Palaka. Katti oli naimisissa Vuokinsalmessa Domna Huovisen sedän Siitarin Vatein kanssa, Palakan mies taas oli Latvajärvestä Moarie Karhusen äidin veli Maksima (kaatui Japanin sodassa).²⁵

Kuivajärvi

1.1.6. Huovinen Iivana Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. 1828, Kuivajärvi

Kuollut 1888, Kuivajärvi

Puoliso: Toarie

Laj.

Synt. 1828, Latvajärvi

Lapset: Iivana, Stahvei, Kliimo, Riiko, Hilippä, Outi ja Palaka, Kristana ja Platu.

Lähde:²⁶

Huovini Toarie syntynyt Latvajärvellä, meni mieholaan Kuivajäven **Iivanalle**. Toarie eli ikänsä hyvin, mutta vanhana meni startsoihin ja sinne kuoli muutamia vuosia sitten.²⁷

Larin Iivanan pojista toiseksi vanhin, Iivana, oli nainut Latvajärvestä Toarien. »Toarie eli ikänsä hyvin» - kertoo Petri Lesonen v. 1908-, »mutta vanhana meni startsoihin ja sinne kuoli muutamia vuosia sitten». »Startsoih» eli »srannikkoih» menemisellä tarkoitetaan liittymistä rukoilijoiden eli molijoiden uskonlahkoon, johon kuuluvat eivät enää asuneet kotonaan vaan rukouskammioissa eli keljoissa.

Iivanalla ja Toariella tiedetään olleen ainakin seuraavat seitsemän lasta: Iivana, Stahvei, Kliimo, Riiko, Hilippä, Outi ja Palaka sekä lisäksi pieninä kuolleet pojat Kristana ja Platu.²⁸

Kuivajärvi

1.1.7. Huovinen Vasselei Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. n. 1829, Kuivajärvi

Kuollut 1888

Puoliso: Karhunen Vassi Vasseleintyttö

Vus.K.1.4.2.

Synt. 1862, Vuokinsalmi

Kuollut n. 1937

Lapset. Jessu ja Prokko

Lähde:²⁹

Vasselein tytöistä oli **Vassi** naimisissa Kuivajärvessä **Vasselei Huovisen** kanssa.³⁰

Vasselei, joka todennäköisesti oli Iivana Larinpojan eikä tämän veljen Lari Larinpojan poika, nai Vuokinsalmesta Karhusen Vasselein tytön **Vassin**. »Karhu-Vasselei» ja Domna Huovisen isä Hilippä olivat veljekset. Vassi oli vanhin sisarusjoukosta, johon lisäksi kuuluivat: Onussa, joka oli Miikkula Huovisen (»Törö-Miikkulan») vaimo; Palaka, eli naimattomana Miihkali-veljensä kanssa Vuokinsalmessa; Miihkali, jonka vaimo oli Riion tyttö Okku Kontokista, elivät Vuokinsalmessa, lapsia paljon, perheen kohtaloista on kerrottu Vuokinsalmen kohdalla s.194-195. Vassi kuoli n. v.1937 oltuaan leskenä. yli 40 vuotta. Kerrotaan (Moarie Karhunen), että Vassi ennen kuolemaansa »tsikollah, sillä Onussalla oli sanot: pitäy kahella kassalla panna peä kun nelläkymmentä vuotta olen ollut puhtahana neittsyönä»; näin oli myös tehty.

Vasseleilla ja Vassilla oli kaksi poikaa: Jessu ja Prokko. Jessu (synt. 17.08.1881, kuoli 04.01.1948) nai Kammarinvaaralta Triihvon Ohvon tyttären Okahvien (synt. 15.06.1893, kuoli

28.02.1968). Okahvien äiti Nasto oli Hietajärvestä Nihvo ja Anni Huovisen tyttö. Jessu viljeli maata, oli taitava taljantkan soittaja. Jessun ja Okahvien poika Mikko on nykyisin Kuivajärven Jessun (uudelta nimeltään Niemi) talon isäntänä. - Prokosta muistetaan, että hän kulki ennen laukunkannossa, eli Viipurissa; hänen myöhempi olinpaikkansa on tuntematon.³¹

1.1.8. Huovinen Jaakko Iivananpoika

Kuj.H.

Synt. 1830

Kuollut 17.12.1860

Puoliso: Tatjana

(Outi)

Synt. 1834

Lähde:³²

1.3.1. Huovinen Outi Larintytö

Kuj.H.

Synt. 1821

Lähde:³³

(Huitun Houri)

1.3.2. Huovinen Houri Larintytö

Kuj.H.

Synt. 1822, Kuivajärvi

Lapset: Oleksi ja Outokka

Lähde:³⁴

Kuivajärven Karhusen verkkoköyly. Se on tuotu Nuolivaarasta, jossa se on ollut pirttinä. Pirtin rakensi aikoinaan muuan sotilaskarkuri eli piekloi, jonka vaimona oli Huitun Houri. Kun piekloi kuoli, niin Houri eli tässä pirtissä yksin Outokka ja Oleksi –nimisten poikiensa kanssa. Outokkaa, jonka virallinen nimi oli Outokka Huovinen, kutsuttiin äitinsä nimen mukaan Hourin Outokaksi, koska Houri ja piekloi eivät olleet laillisessa avioliitossa.³⁵

Vaikka Huovisen sukukronikka jättää mainitsematta Lari Larinpojan tyttäret, niin heistä Hourista on ilmeisestikin säilynyt tietoja. Olettaisiin nimittäin Huitun Hourin olevan nimenomaan kirkonkirjojen Houri Larintytär. Virtarannan tallettamien tietojen mukaan Huitun Houri asui Nuolivaarassa avioliitossa jonkun sotilaskarkurin eli piekloin kanssa. Hourilla oli pojat Oleksi ja Outokka, joista tiedetään, että he muuttivat nälkävuosina Venäjälle. Heidän sanotaan myös asuneen Rimmin Viettolassa. Larin pojaksi sukhistoriassa mainittu Outokka voisikin siis olla Larin Hourin Outokka. Tiedetään, että Outokka meni Akonlahden Nakrislahteen Prolan Larille ottopojaksi. Prolan Larin taas kerrotaan olleen sukujaan Huovisia. Kuka siis oli Prolan Lari?³⁶

Mutta vielä aikaisemmin Viettolaa olivat asuneet Hourin pojat Oleksi ja Outokka Huovinen, jotka olivat >>jumalan antamia>>, isättömiä. Joskus nälkävuosina mainitut veljekset olivat siirtyneet Venäjän puolelle.³⁷

1.3.3. Huovinen Ontrei Larinpoika

Kuj.H.

(Andreij)

Synt. 1824, Kuivajärvi

Kuollut, Kuivajärvi

1 puoliso: Opro

2 puoliso: Läkkyänen Houri

Synt. 1831

Kuollut 1906

Vihitty: 1849

Lapset: Oksenie, Outi, Katti ja Federik

Lähde: ³⁸

Houri Läkkyänen voisi olla ikänsä puolesta Afanasij (Ohvo) Fjodorov Läkkujevin tyttö kontokista. ³⁹

Ontreita Petri Lesonen kuvaa v. 1908 seuraavin sanoin: »**Ontrei Huovini** on samaa Huovisen pritsottaloa (= sukua) ja hän on kahitsi katala nainut (kolmitsi kova osani). **Ontrei** on ikänsä Sortavalan puolessa kauppoilla kuleksinut, leinässä eläjä hän on, pohasvuttakaan hänellä ei ole.» Näiden kielteisten tietojen vastapainoksi on mainittava, että Ontrei oli hyvä sadunkertoja. Joos. Mustakallio pani kevättalvella 1880 silloin n. 50-vuotiaalta **Ontreilta - eli Antti Huoviselta**, kuten Mustakallio hänen nimensä kirjoitti - paperille 8 satua eli enemmän kuin muilta Kuivajärven haastattelemiltaan.

Ontrein ensirnmäinen vaimo Opro kuoli nuorena. Heille ei jäänyt lapsia.

Toinen vaimo Houri oli syntynyt samana vuonna kuin Ontrei, siis 1830. Houri kuoli v. 1906. **Ontreilla ja Hourilla** oli kolme tyttöä, mutta ei yhtään poikaa. Tytöistä Outi joutui naimisiin Latvajärven Nauvunvaaraan Homalle. »Homa-vävyksi kutsuttiin kuivarvies (= kuivajärveläiset) sitä.» Oksenie oli naimisissa Latvajärven Vasonvaarassa, mies oli Vasselei. Katti, nuorin tyttäristä, meni naimisiin Soavini Olekseine kanssa. Oleksei oli Saarijärven kylästä, mutta tuli Kuivajärven Ontrein ja Hourin taloon Niemelään kotivävyksi. Paulaharju on 15.07.1915 pannut muistiin pari loitsua tältä »Oleksein emännältä», jonka hän ilmoitti olleen n. 60-70 vuoden ikäinen. ⁴⁰

Lari Larinpojan lapsia perimätiedon mukaan olivat Outokka ja **Ontrei**, jonka sanotaan syntyneen vuonna 1830. **Ontrei onkin rippikirjojen torppari Andres Larsson Huovinen**. Syntymävuosi on kuitenkin 1824 eli eroaa perimätietoon on. Andersin eli Ontrein veljiksi nimetään rippikirjassa Aliibein s. 1839, Jöran s. 1839 ja Riiko s. 1841, joista Aliibein ja Jöran olivat kaksoset. Kukaan näistä kolmesta ei nimen perusteella liene Outokka Larinpoika, Toisaalta, miksi perimätieto ei lainkaan tunne näitä Larin ja – luultavasti toisen vaimon Tomnan – lapsia?

Rippikirjoissa 1834-42 ja 1843-50 on lisäksi Ontrein sisarina mainittu Outi s. 1821, Houri s. 1822, Zigli s. 1833 ja Maria s. 1828. (Joistakin muista yhteyksistä olen ymmärtänyt, että Sikli olisi miehen nimi. Rippikirjassa lukee kuitenkin selvästi ”Larsdotter Zigli”.) Perimätieto ei suoraan tunne heistä ketään. Näin ollen kirkonkirjat ja perimätieto käyvät yksiin vain Ontrein kohdalla. **Ontrein vaimoksi mainitaan kirkonkirjoissa Houri Läkkyänen ja avioitumisvuodeksi 1849. Perimätiedon mainitsemaa Ontrein ensimmäistä vaimoa Oproa eivät kirkonkirjat tunne.** ⁴¹

1.3.4. Huovinen Maria Larintyttö

Kuj.H.

Synt. 1828

Lähde: ⁴²

1.3.5. Huovinen Zigli Larinpoika

Kuj.H.

Synt. 1833

Lähde: ⁴³

1.3.6. Huovinen Alibei Larinpoika

Synt. 10.12.1839

Kuj.H.

Lähde: ⁴⁴

1.3.7. Huovinen Jyrki Larinpoika

(Göran)

Synt. 10.12.1839

Kuj.H.

Lähde: ⁴⁵

1.3.8. Huovinen Riiko Larinpoika

(Grigorij)

Synt. 10.12.1839

Kuj.H.

Lähde: ⁴⁶

Kuhmo

Hietajärvi

1.4.1. Huovinen Nihvo Timonpoika

Synt. 1836, Hietajärvi

Kuoli n. 1916, Hietajärvi

Hij.H.

Puoliso. Melentjev Anni Mikihvoarantyttö

(Anni Nikiforovna Melentjeva)

Synt. 1840, Akonlahti, Jehrimänvaara

Lapset. Palaka, Vasselei, Ortjo, Natalie, Maura ja Nasto

A.Jv.M.1.3.

Nihvo oli syntynyt 1836 ja kuoli n. 1916. »Nihvo-ukko se eli moailman pattsahaksi ta kärpäsiel lykittäväksi», kuvaili minulle Miikkula Huovinen setänsä elämää. Nihvo ei tehnyt talon töitä, vaan kuljeksi »mieron tiellä» puusepän töissä. Selässä iso tuohikontti höyliä taynnä hän liikkui naapureissa ja lähikylissä sekä rakenteli ovia, ikkunoita, sänkyjä. Oksenie Huoviselle Nihvo teki sängyn, mutta Oksenien mielestä työ edistyi hyvin verkkaan: »Vain sitä hän se tsylkytti monta netälie». Nihvo oli myös soittajamies, praasniekoissa hän soitteli taljantkallaan.

Nihvon vaimo Anni (synt. 1840) oli Mikihvoaran 1. Nikiforovin tyttär Kiitehenjärven rannalta Jehrimänvaarasta. Annilla oli sisar Olona ja veljet Iivana ja Miihkali. Olona oli naitu Latvajärveen. Iivanan vaimo oli Timo Pöksysen tytär Kostamuksesta, ja heidän lapsiaan oli Suomessa hyvin tunnetun perinteentaitajan Nastassie Huotarinen-Aittavaaran äiti Outi.

Nihvon ja Annin perheeseen syntyivät tyttöt Palaka, Natalie, Maura ja Nasto sekä pojat Vasselei ja Ortjo. ⁴⁷

Kuhmo

Hietajärvi

1.4.2. Huovinen Miina Timonpoika

Synt. 1838, Hietajärvi

Kuoli v. 1915, Hietajärvi

Hij.H.

Puoliso. Valtanen Iro Tomentteintyttö

Synt. 1842, Luvajärvi

Kuoli 12.03.1926, Luvajärvi

Luj.V.1.1.2.

Miina ja Ohvo Huovinen

Laulanut Boreniukselle. ⁴⁸

Miina Huovinen

Laulanut Jouhkille. ⁴⁹

Huovinen Miina; Hietaj.

Rajaseudun epäilemättä kuuluisin tietäjä ja patvaska. Osasi suuren joukon loitsuja ja taikoja loppumattomiin. Haettiin mihinkin kyliin, milloin patvaskaksi, milloin tautia parantamaan, pyssy-, metsästys-, nuotta- ym. lykkyä parantamaan. Miina I. Timoni Miina, ”Pikku Miina”, omisti, paitsi suvun kantaäidin, Latvajärvestä kotoisin olleen Toarie Lesosen suuren mahdin, vielä sivulta opittua viisautta. Niinpä hän sanoi metsästystaiat pääasiallisesti oppineensa Akonlahdesta Jeyssevainajalta, joka kuoli n. v. 1865 90:n vanhana. Karjaa- ym. taiat taas ämmöltään (ks. Huovinen Toarie), jolla oli ollut sellainen mahti, että parannettava parani, parantamaan kun vaan läksi, ennen kuin ehti taikaa tekemään. Luja oli Miina uskossaan. Niinpä hän selittäessään Marttiselle, kuinka pilattu pyssy on päästettävä silmäyksistä siten että siitä ammutaan leppänen luoti, sanoi: ”mutta ampuu hänen, laukauksen, ylöspäin”. ”Miksikä ylöspäin”, kysyi Marttini. Miina vastasi: ”Jos muuta myöte ampuu, kuolou se pyssyn piluaja kohta, vaikka ois toisessa muailman rannassa. Antau hänen, pisan, jäähä eloh.” Kun Marttini kuitenkin uskalsi tätä epäillä, vakuutti M. kivenkovaan sen kuolevan ja luetteli joukon vakuuttavia esimerkkejä. Miina kertoi auliisti taikoja ja avusti mm. I. Marttista tämän Vienan läänin häätapoja kuvauksen laatimisessa. Miinan erikoisala oli taikuus, lausuu I. Marttini, ”jota hän vieläkin harjoittaa, vaikka sen merkitys paikkakunnalla on heikonnut. Yleensä mestari-tietäjät eivät vieraille kerro tietojaan, mutta Miina kyllä minulle kertoi, milloin suinkin mitä muisti, ja sanoi kertoneensa taikoja Meriläisellekin useat kerrat. Miinalla on minun ymmärtääkseni terävämpi ”jären juoksu” ja huomiokyky kuin jollakulla muulla vertaisellaan.” V. 1904 kertoo eräs kerääjä Miinan siihen asti panneen 52 sulhasparia yhteen ja elävän siinä uskossa, että mitä hän loitsutaidolla tekee, se kyllä tepsii, samoinkuin että se, mitä hän on tehnyt eläissään tietäjänä, on niin tapahtunut, kuin hän sen teki (Jouhki 1904:n kok.). Rattoisa, iloinen ja vieraanvarainen ukko oli Miina; monet runonkerääjät ovat hänen pienessä pirtissään viivähtäneet oppimassa syntyjä syviä. Marttini mm. kertoo: ”Sananlaskut ja muu runotaito kuuluvat läheisesti toisiinsa. Kelpasi sitä sananlaskujen viisasta vilinää kuunnella, kun Pikku-Miina ja Maura Marttini sekä lisäksi Muarie Remsuni sattuivat ”pakinaisilla”. – Miina oli peräänantava mies. Kun Marttini n. v. 1913 taikoja Miinalta muistiinkirjoittaessa lausui epäilyksensä taikojen ja ”rikkeijen” voimasta, myönteli Miinakin asian niin olevan. Heti kuitenkin – puhetta kun jatkettiin – huomasi, että Miina lujasti taikoihin uskoi. Kooltaan oli M. pieni, vakoverinen, punapartainen mies, synt. v. 1837 (Jouhki mainitsee v. 1834), aloitti tietäjätoimensa 18:lla ikävuodellaan isoäitinsä kehoituksesta, hänellä kun oli edellytykset tietäjän ammattiin: jo syntyessä hampaita suussa ja hiuksia päässä. Nai Luvajärvestä Tomenttien tyttären Iron, Valtasia. Miina kuoli maailmansodan alussa, luult. V. 1915 n. 77:n vuoden vanhana; leski jäi eloon miehensä jälkeen. Suuresta tietäjänmaineesta huolimatta oli M. ikänsä köyhä eläjä; hän viljeli vain viidettä osaa Hietajärven 1/8 manttaalin suuruista perintötilaa. Kauppatmatkat eivät onnistuneet, suuria vahinkoja sattui kotosallakin: kerrankin karhu söi lehmän ja seitsemän lammasta. Mutta oikea vanhan kansan tietäjä oli Miina, ja tuntuvasti köyhemmäksi jäi raukka raja hänen lähdettyänsä, sillä hänen kanssaan mahti meni maan rakoon, sillä Miinalla ei ollut lapsia. ⁵⁰

Timoni Miina Huovisie syntynyt v. 1837 vielä elää. Erähitti Miina läsi 6 viikkoa, viime talvena 4 viikkoa ja oli niin sairas että houraili. Nuorempana Miina on kuleksinut kauppoilla Pietarin ympäristöllä, Viipurin ja Vaasan lääneissä. Tuli Miinalle kauppatmatkoilla vahinkoa: pari reppua otti vallesmanni. On Miinalle kotonakin tullut vahinkoja, kerran karhu söi lehmän ja seitsemän lammasta, yksi, pieni lammas poatti vaan jäi jällelle. Erään kerran taas makasi sairas koira hevosen soimessa, hevonen söi soimesta heiniä ja pian sen jälkeen hänisi – kuoli. (Koira eiköhän liene ollut

vesikauhuinen.) Kirjavaa on ollut Timon Miinan elämä köyhyyttä, väliin leivässä elämistä ja taas leipä huolissa pujottelemista.

21 vuotiaana Miina meni naimisiin 16 v. Iron kanssa. Ensikerran Miina näki tulevaa Iroansa Miinoassa Spoassan proasniekalla. Vähän Miina kisautteli proasniekalla Iroa, yhen kerran vain kutsui ”sintkaan”. Vuoden perästä sen jälkeen Miina meni sulhaseksi Luvajärveen, Tomenttein taloon. Ensin Iro antoi aparat (rukkaset), mutta kun Miina tuli toisena päivänä toisen kerran ja kun Miina nenäliinalla Iroa hartioilla ripsahutti (hiljoilleen löi), niin kokonaan Iron mieli muuttui; Iro meni, vaikkei Tomenttei olisi tyttöään antanutkaan. Miina koppasi neijon korjahansa, häät pidettiin ja vettsäyhyttiin sitten jälestä päin. Kun ensikerran Miina Ironsa kanssa meni appelaan ativoihin, niin Iron veljet Miinaa teellä (tsäijyllä) kostittivat saunassa. Se oli vielä niitä hyviä aikoja, jolloin Karjalassa ei ollut suurta ylellisyyttä ja tee ja kahvi luettiin suureksi reähäksi. Tomentteista me tiedämme, että hän oli starovierojen johtomiehiä ja tuollaista reähkeä, kuin tee on, ei taloonsa suvannut. Mutta Tomenttein pojat Pietarin puolella liikkuisaan olivat jo tottuneet teen ja kahvin juontiin ja tahtoivat nuorta vävyään, Miinaa, teellä – tsäijyllä – kostittaa, vaikka se sitten tapahtuikin saunassa. Miina elää kahen Ironsa kanssa, lasta heillä ei ole ollut. Miina nykyään on paikkakuntansa tunnetuin tietäjä ja hän on 56 paria patvaskoinut. Kerran Miinaa kirjallisesti pyydettiin tulemaan sairaan luoksi Rukajärvelle asti, 200 virstan päähän. Sairas oli 15 vuotias tyttö, syöpä oli tytön harteissa, jo alkoivat hartiet kohota. Kun Miina Rukajärvelle ajoa korahutti, niin pihalla vastaan juostiin ja hevoni suoraan sarajalle vietiin ja siellä vasta riisuttiin. Viinaa olisi ollut, vaikka valautuo, mutta Miina ei liikoja ottanut, mutta senverran tietäjän tulee maistaa, että viinalla haisuisi. Miina todellakaan ei ole viinaan menevä mies. Sauna sitten lämmitettiin, Miina vei sairaan saunaan, kylvetti lukujen kanssa: Riisi rietta, rietan poika, lakkoa puromasta, nielömästä, syömästä, kaluomasta. Tuonne mie siun laitan, kirjavan kiven selälle, poasin paksun pallealle. Siellä on hyvä ollaksesi, armas aikaellaksesi, ilman ihmisen ihotta, emon tuoman vartalotta. Sairas oli heti parantunut. 8 vuotta sitten Miina sanoi parantaneensa erään talon isännän, (Rikkaan Kyllösen talon isännän, Vuokin kylää, Suomussalmen pitäjää.) jolla oli kasvannainen peräreijän suulla, sisäpuolella. Tohtari oli tehnyt leikkauksen, mutta uudestaan kasvoi. Sattumalta Miina meni tuohon taloon ja paransi isännän seuraavasti: kuluva kuun perjantaina lakean kiven päältä otetulla sade vedellä voiteli kasvannaista ja 9 llä kuluneella kovasimen kappaleella kolme kertaa paineli kasvannaista ja luki: Samoin kuin kiven selästä kuivaa vesi, niin alene sie kasvajaini. Sen jälkeen pian isäntä oli terve. Miinalla on tietäjän ammatista sievonen tulo. Usein Miinaa haetaan milloin mitäkin kipua parantamaan, olkoon se sitten ihmisissä tahi eläimissä.

Miina on kooltaan pieni, sanotaankin pieneksi Miinaksi, suora nenäinen, valkoverinen, punapartainen mies. Puhuu hän harvaan ja kovalla äänellä.⁵¹

Timon ja Annin poika **Miina** oli kirkonkirjojen mukaan syntynyt v. 1838, toisten tietojen mukaan 1834 t. 1837. Vaimo oli Luvajärvestä Iro (Irina) Tomentteintytär, synt. 1842, sukujaan Valtasia. Iron kaksi sisarta oli naitu Kivijärveen. Näistä luvajärveläisistä sisaruksista toinen oli Lesoni Joakon, toinen Lesoni Vatsun akkana.

Miina eli aluksi kotonaan Hietajärven kylässä, mutta muutti sitten kalaisan Murhijärven rannalle. Siellä oli kyllästi veden viljaa ja metsän riistaa. Jeli Huovisen (»Riion naisen») miniä, Veihtivaarasta oleva Lempi Huovinen kertoi (1967) isänsä kehuneen, miten vieraanvarainen Miina oli: Kun Veihti-Junnu eli Junnu Pöllänen poikineen poltti Miinan mökin lähellä tervahautaa, johon tervaspöytä oli ostettu Hietajärven taloilta, niin Miinassa polttajat olivat yötä, aitassa höyhenperinöillä makasivat sekä plotnikka eli hautamestari että pojat.

Olo Murhijärven erämaassa loppui kuitenkin lyhyeen. Lähdestä sai ensimmäisen vihjeen Miinan akka, kuten Jeli Huovinen kertoi kuulleensa: »Miinan akka kun makasi ettonehella, näki kun karsinasta tuli sellani vaivani ukko, sano: 'Työ vielä teältä pois mänettä!'» Kontiot lopulta karkottivat Miinan ja Iron Murhijärven rannalta. Ensimmäinen tapaus oli se, että Kellon tietäjä nostatti karhun Miinan karjaan (Jeli Huovisen mukaan): »Kellolaini nosti sen kontien, nostolaisen,

siitä savulta (ts. lehmisavulta) ajo karjan mettsäh ta metsässä söi suuhus». Mutta Miinapa teki vastataian, ja lähipäivinä karhu taas »Kellon karjassa pahoja loati». Sen jälkeen kun kontio oli kurkistellut Iroa läävän ikkunasta, Iro kieltäytyi enää asumasta tässä »kontien pesässä». Kelloniemen Jussin (synt. 1885) ääninauhaan kertoma toisinto Miinan muuton syystä oli tällainen: »Ja Miinahan siellä (Murhiniemessä) oisim muuten ollun nin ku karhu piru oli roapinul lehmie naveta ikkunasta tuota, piti pois lähtä. Muutehhan se (oli) hyvä paikka ja hyvä, oikeiv vakevä moa se Murhiniemi.»

Miinan ja Iron pirtin tila kiukaanraunioineen näkyy vieläkin kauniilla mäellä n. 100 metrin päässä Murhijärven rannasta. Sen läheisyyteen raivatut pikku pellot eivät ole huomaamattomiin metsittyneet. Rannan kohtaa kutsutaan »Autivoniemeksi».

Muuttaessaan takaisin Hietajärven kylään Miina ja Iro purkivat pirttinsä ja kyhäsivät samoista hirsistä uuden tuvan Hietajärven rannalle. Lahti, jonka perässä pirtti sijaitsi, on siitä lähtien ollut Miinanlaksi nimeltään. Kun Miina ja Iro eivät enää vanhuuttaan ja huonouttaan jaksaneet maata viljellä, he myivät pirttinsä ja maaosuutensa eläkettä vastaan Ohvon Riiole, Miinan veljenpojalle. Kuivajärven monitoiminen opettaja Jouhki teki kauppakirjan. - Miinan pirtistä on enää jäljellä kiukaan raunio ja kivijalan kiviä.

Miinan ulkomuoto oli huomiota herättävä. Naapurissa Riiossa asuvalta Jeli Huoviselta, joka tietenkä hyvin Miinan tunki, olen eri aikoina kirjoittanut muistiin tällaisia luonnehdintoja: »Miinahan oli pikkuni kanttura»; »sellaini pikkuni käppyrä»; »hyvim pikkaraini, sellaini kyömynokka».

Mutta vaikka Miina oli pieni varreltaan, hänellä oli kova sisu. Vuokinsalmesta lähtenyt kauppamies Iivana Karhunen (Domna Huovisen veli) kertoi: »Kun Miina suuttui eukolleen, niin hänellä oli tapana tarrata Iron hiuksiin, mutta ulottuakseen Miinan oli noustava penkille tai rahille. Eihän se Iro tästä piitannut, otti Miinan syliinsä kuin pikku lapsen.»

Vanhoja pyyntioikeuksia Miina piti kunniaissa. Muistellaan, että kun vuokinsalmelaiset tahtoivat vetää apajaa Hietajärvessä Suomen puolella rajaa, niin Miina iski apajille seipäitä, jotka rikkoivat luvattomien pyytäjien verkot. Heikki Huovisen mieleen oli jäänyt Miinan kapahauet: Miina pyyti Heinajärvestä pikku rysillä haukia. Perattuaan ja sopivasti suolattuaan hauet Miina pingotti ne puutikuilla auki ja ripusti nauloihin mökkinsä eteläseinälle kuivumaan. Heinajärvi on Hietajärvestä kolmisen kilometria luoteeseen, Suomen puolella. »Sielt oli hyvä hauvin soalis.»

Kuivajärven Moarie Karhunen luonnehti Miinaa kerran näin: »Miina oli oikein nerokas mettsämies ta kalamies. Talvet repuo pyyti ta nahkoja möi, syksyllä ansoa piti, monet kymmenet virssat käveli virkotietä, mikäli ansoja oli. Lintuja oli takka kun tuli kotih. Kesällä kalasteli. Heineä roato akkah kera kun kahta lehmeä piti ta hevoista.»

Miina oli suosittu vieras praasniekoissa vilkkautensa ja hyvän tanssitaitonsa vuoksi. Puhemiehenä eli patvaskana hän oli seudun tunnetuin, häntä »käytettih patvaskana Vuokkiniemie ta Kostamuksie myöte», todisti minulle Miikkula Huovinen.

Suureen maineeseen Miina Huovinen kohosi myös tietäjänä, ja monen moni sai Miinalta avun. Seuraava tapaus on Vuokinsalmessa syntyneen Iivana Karhusen omasta kokemuspiiristä: »Mie olin kolmivuotini kum miulta koko rummakon tönkötti (= vartalon jäykisti) jotta em peässyt minnenä. Akat riitautu rähähti kun sussietasta kontie lehmän koato ta mie sitä (riitelyä) pölässyin ta ihan nellä netälie läsin, em peässyt minnenä, kroatissa viruin. Siitä kutsuttih Miina. Se lämmitti kylyn ta milma kylvetti, vassalla reputti ta vielä siinä hypähteli ta sanoja saneli. Siitähäm mie tervehyin.» Kysyin: Mitä Miinalla siitä hyvästä annettih?, johon Iivana: »Ka, palkka maksettih.»

Moarie Karhunen kertoi, että Miinan parantajantaitoon eivät turvautuneet vain rajaseutujen (aina Kiitehenjärven kyliä myöten) karjalaiset, vaan hädän tullen myös suomalaiset, kuten seuraava tapaus osoittaa: »Tuolta Marjokylältä (Suomussalmen Ylivuokkia) mie muissan kun Iisun emännältä silmät kipeyty, niin sen sanottih käyvän Hietarvella apuo soamassa, Miina Huovisel luona.»

»Kun Miina alko lauveta» (ts. alkoi riutua), sanoi Jeli Huovinen, niin oli turvauduttava toiseen tietäjään, Arhippaini Miihkalin poikaan »Soaren Pekkoon».

Tietäjäksi Miina oli harvinaisen avomielinen ja ystävällinen. Ei siksi ole ihme, että hänen pakeillaan kävivät - hyvin tuloksin - monet runonkerääjät ja perinteentallentajat, kuten A. A. Borenius (jo v. 1872), Heikki Meriläinen, Iivo Marttinen, Sakari Jouhki, Petri Lesonen ja Rafael Engelberg.

Miina Huovinen, »lukutaidoton maanviljelijä», kuten henkikirjoissa sanotaan, kuoli v. 1914. Miinan vaimo Iro oli ulkonäöltään miehensä vastakohta: iso, lihava, punaverinen, vankka nainen. Kuivajärven Moarie Karhunen kertoi, että Iro »paljahij jaloin kesät käveli ja puolitieh talvieki. Semmoni oli oikeij joutusa joka kohtah.» Edelleen Moarie Karhunen: Iro oli iso ja riski. Miina vain matkassa kulki. Kun olivat heinällä muutaman kerran, niin Iro rupesi moittimaan ukkoa, jotta kun ukko ei juuri mihinkään kerkiä, kun on niin hidas että minun yksin pitää täällä tehdä töitä, niin Miina huomiota herättävän kimakalla äänellään huusi: »Hotiham mie siula keitän!»

Muutaman kerran taas, jatkoi Moarie Karhunen, Iro oli Heinäjärvässä kalalla Vatasen Mauran kanssa - Maura oli hänellä kesämiehenä -, ja Iro sanoo Mauralle: »Sie keittämäh jeä tähä rannalla, mie lähen» sanou »nuo rysät katson, yksinäni.» Meni rysiä katsomaan, ja vene kun oli pieni, niin kun rupesi rysiä panemaan järveen takaisin, katkesi vapa painaessa, ja hän itse puksahti Heinäjärveen. Kun ei osannut uida, niin tarttui veneen perään - vene ei kaatunut. Sattui tuuli olemaan sinne päin, missä Maura keitti. »Siellä venehem perästä pitelöy kiini ta se tuuli hiljoikseh vain sitä viepi venehtä sinne, lahteh missä se Maura keittäy.» Jo sieltä veneen perästä Iro kimakalla äänellään huutaa: »Tiehäm Maura hyvä tuli, vielä teälä i vilu tulou!»

Iro oli ahkera kalamies vielä lopen vanhanakin. Yksinään hän laski ja koki verkkonsa. Hän eli toistakymmentä vuotta miehensä kuoleman jälkeen. Iro Tomentjouna Huovinen kuoli Hietajärven Riiossa 12.03.1926.

Miina Huovisen vaiheista ovat Iivo Marttinen, Sakari Jouhki ja Petri Lesonen kukin laatineet lyhyet elämäkerrat. Miinan suuren merkityksen vuoksi ne on syytä tässä julkaista.

Läheisen Kivijärven kylän synnynnäinen Iivo Marttini (1870-1934), laajojen ja arvokkaiden Vienan kuvausten kirjoittaja, kertoi Miina Huovisesta v.1901 näin:

»**Miina Huovinen** on 64 vuoden ikäinen ja asuu Suomussalmen pitäjääseen kuuluvassa Hietajärven Kreikan uskoisessa kylässä. Hän on nykyisin paikkakunnan etevimpänä pidetty tietäjä ja patvaska.

Waikka luottamus taikureihin ja yleensä taikuuteen on suuresti vähenemään päin Karjalassakin, on Miina Huovisen tietäjämäine pysynyt paikkakunnalla alenemattomana. Häntä nim. vielä haetaan muihinkin kyliin milloin patvaskaksi milloin tautija parantamaan, pyssy-, metsästys-, nuotta- y.m. lykkyä parantamaan. Hän kuuluu olevan taikoja tehdessään hyvin salaperäinen. Minulle taikoja kertoessaan oli hän aluksi umpimielinen, mutta lopuksi hän kertoi vilkkaasti ja melkein kaikkiin kysymyksiini oli hänellä joku taika tiedossa; vahinko vaan ettei tallä kertaa ollut aikaa enempi kirjoittaa muistiin, mutta pian tapaamme uudestaan, jolloin kirjoitan enemmän. Kun kuulin, että Heikki Meriläinen vuosia takaperin on työskennellyt hänen luonaan, kehoitin häntä minulle kertomaan - mikäli suinkin jaksaa muistaa, ainoastaan semmoisia taikoja, joita ei Meriläiselle olisi kertonut.

Waikka hän tiesi, että minä en usko taikojen voimaan, syventyi hän useat kerrat kertomiensa taikojen johdosta puhumaan, kuinka hän muka, sillä taijalla sen ja sen, silloin ja silloin paranti, ja naitä kertoessaan näytti hän itsetietoiselta, luottavalta. Näytti siltä, että hän todella uskoi taikojensa auttavaan voimaan. Minä kun toivoin saalista paperille, en tietysti ryhtynyt vastustamaan, vaikka hyvin mieleni teki nähdä, miten lujat periaatteet hänellä tässä suhteessa olisi.

Ukko on vielä jotenki voimakas ikäisekseen ja puheissaan ja toimissaan taitavampi ja varmempi kuin muut vertaisensa. Hän elää viidennellä osalla Hietajärven 1/8 mant. perintötilaa. El ole muuta

perhettä kun vaimo ja veljensä leski tyttärineen. Ukon elämän ilta taloudellisessa suhteessa, ei ole siis valoisa. Köyhyyttään useat kerrat ilmaisi, ja vastaisuudesta puhuessaan huokasi.

Metsästystaijat sanoi pääasiallisesti oppineensa Akonlahdesta Jeyssei-vainajalta, joka on kuollut noin 1865, 90 vuoden vanhana. Karja-ym. taijat taas kuuli ämmöltään (kuollut noin 1855, 96-vuotisena), joka oli ollut suuri tietäjä. Kun vaan läksi parantamaan, niin jo parani, ennen kun ehti edes ryhtyä taikaa tekemään.»

Sakari Jouhkin kirjoittama »Suurtietäjä **Miines Huovisen** lyhyt elämäkertomus» (huhtikuulta 1904) on seuraava:

»Miines Huovinen on kansan syvistä riveistä, talonpojan Timo Huovisen poika syntynyt 1834 Suomussalmen seurakunnassa Ylivuokissa vanha uskolainen, (rozkolnik). Elää vaimoneen pienestä maanviljelyksellä ja karjan hoidolla. Nuorella iällänsä on kuleksinut laukun kanssa Suomessa kaupitellen rihkamoita. Tietäjäksi hän aloitti 18:ta ikävuodellaan. Tietäjä lahjat sai isoäidiltään; tähän tietäjä toimeen rupesi hän isoäidinsä kehoituksesta ja vaika heitä oli 5:si veljestä, niin ei toisista veljistä tullut tietäjää, kun näet muilla veljeksillä syntyessään ei ollut hampaita, eikä liion hiuksia päässä niinkuin Miinesella oli. Miines Huovinen on tavallisesti käytännöllinen tietäjä kautta koko venäjän karjalan, sekä kautta Ylivuokin. Hän on pannut eläessään 52 sulhas paria yhteen ja on ukko vielä siinä uskossa nytkin, että mitähän loitsu taidolla tekee, niin kyllä ne tepsii ja luulee, että mitä hän on tehnyt eläissään tietäjinä ollessaan, että muka ne on tapahtunut niinkuin hän on tehnyt ja niin muodoin yksinkertaisessa kansassa on saanut suuren maineen.>>

Läheisestä Kivijärven kylästä oli syntyisin Petter Lesonen. Hänen arvokkaassa käsikirjoituksessaan» Vienan-karjalaisten runontaitajain ja tietäjäin elämäkertoja» (v:lta 1908) on Miina Huovisesta seuraava luku:

»**Timoni Miina Huovisie** syntynyt v. 1837, vielä elää. Erähitsi Miina läsi 6 viikkoa, viime talvena 4 viikkoa ja oli niin sairas että houraili. Nuorempana Miina on kuleksinut kauppoilla Pietarin ympäristöllä, Viipurin ja Vaasan lääneissä. Tuli Miinalle kauppamatkolla vahinkoa: pari reppua otti vallesmanni. On Miinalle kotonakin tullut vahinkoja, kerran karhu söi lehmän ja seitsämän lammasta, yksi, pieni lammas poatti vaan jäil jällelle. Erään kerran taas makasi sairas koira hevosen soimessa, hevonen söi soimesta heiniä ja pian sen jälkeen hävisi - kuoli. (Koira eiköhän liene ollut vesikauhuinen). Kirjavaa on ollut Timon Miinan elämä köyhyyttä, väliin leivässä elämistä ja taas leipa huolissa pujottelemista.

21-vuotiaana Miina meni naimisiin 16 vuotiaan Iron kanssa. Ensikerran Miina näki tulevaa Iroansa Miinoassa Spoassun proasniekalla. Vähän Miina kisautteli proasniekalla Iroa, yhen kerran vain kutsui »sintkaan» [eräs tanssi]. Vuoden perästä sen jälkeen Miina meni sulhasiksi Luvajärveen, Tomenttein taloon. Ensin Iro antoi aparat (rukkaset), mutta kun Miina tuli toisena päivänä toisen kerran ja kun Miina nenäliinalla Iroa hartioilla ripsahutti (hiljoilleen löi), niin kokonaan Iron mieli muuttui; Iro meni, vaikkei Tomenttei olisi tyttöään antanutkaan. Miina koppasi neijon korjahansa, hääät pidettiin ja ventsäyhyttiin sitten jälestä päin. Kun ensikerran Miina Ironsa kanssa meni appelaan ativoihin, niin Iron veljet Miinaa teellä (tsäijyllä) kostittivat saunassa. Se oli vielä niitä hyvijä aikoja, jolloin Karjalassa ei ollut suurta yllisyyttä ja tee ja kahvi luettiin suureksi reähäksi. Tomentteista me tiedämme, että hän oli starovierojen johtomiehiä ja tuollaista reähkeä, kuin tee on, ei taloonsa suvannut. Mutta Tomenttein pojat Pietarin puolessa liikkuisaan olivat jo tottuneet teen ja kahvin juontiin ja tahtoivat nuorta vävyään, Miinaa, teellä - tsäijyllä - kostittaa, vaikka se sitten tapahtuikin saunassa. Miina elää kahen Ironsa kanssa, lasta heillä ei ole ollut. Miina nykyään on paikkakuntansa tunnetuin tietäjä ja hän on 56 paria patvaskoinut. Kerran Miinaa kirjallisesti pyydettiin tulemaan sairaan luoksi Rukajärvelle asti, 200 virstan päähän. Sairas oli 15-vuotias tyttö, syöpä oli tytön harteissa, jo alkoivat hartiet kohota. Kun Miina Rukajärvelle ajoa korahutti, niin pihalle vastaan juostiin ja hevoni suoraan sarajalle vietiin ja siellä vasta risuttiin. Viinaa olisi ollut,

vaikka valautuo, mutta Miina ei liikoja ottanut, mutta senverran tietäjän tulee maistaa, että viinalla haisuisi. Miina todellakaan ei ole viinaan menevä mies. Sauna sitten lämmitettiin, Miina vei sairaan saunaan, kylvetti lukujen kanssa: Riisi rietta, rietan poika, lakkoa puromasta, nielömästä, syömästä, kaluomasta. Tuonne mie siun laitan, kirjavan kiven selälle, poasin paksun pallealle. Siellä on hyvä ollaksesi, armas aikaellaksesi, ilman ihmisen ihotta, emon tuoman vartalotta. Sairas oli heti parantunut. 8 vuotta sitten Miina sanoi parantaneensa erään talon isännän, jolla oli kasvannainen peräreijän suulla, sisäpuolella. Tohtori oli tehnyt leikkauksen, mutta uudestaan kasvoi. Sattumalta Miina meni tuohon taloon ja paransi Isännän seuraavasti: kuluvaan kuun perjantaina lakean kiven päältä otetulla sade vedellä voiteli kasvannaista ja 9llä kuluneella kovasimen kappaleella kolme kertaa paineli kasvannaista ja luki: Samoin kuin kiven selästä kuivaa vesi, niin alene sie kasvajaini. Sen jälkeen pian isantä oli terve. Miinalla on tietäjän ammatista sievonen tulo. Usein Miinaa haetaan milloin mitäkin kipua parantamaan, olkoon se sitten ihmisissä tahi eläimissä. Miina on kooltaan pieni, sanotaankin pieneksi Miinaksi, suora nenäinen, valkoverinen, punapartainen mies. Puhuu hän harvaan ja kovalla äänellä.»

Samuli Paulaharju ei enää tavannut Miina Huovista, mutta kylläkin hänen leskensä Iron. Iro Huovista Paulaharju haastatteli 17. heinäkuuta 1916. Näiden muistiinpanojen perusteella Paulaharju kirjoitti »Karjalaisten joulu-sanomat» -nimiseen lehteen (n:o 3-24, 01.12.1919) »Muistelmia vienankarjalaisesta runolaulajasta Miina Huovisesta». Artikkelin on luonteenomaista Paulaharjua, hieman tyyliä ja murrereferaateiltaan epätarkkaa, mutta tuoretta asiaa sisältävä. Tämä tilapäisjulkaisun alakerta on toki uudelleen julkaisemisen arvoinen:

»Yhä kauemmaksi ja kauemmaksi jää meiltä kalevalainen aika, Karjalastakin, jossa viimeksi on vanhoja virsiä laulettu, jossa kauimmin ovat vanhat hyvät tavat säilyneet. Vanhat kalevalaiset laulajat ovat vaipuneet hautaan toinen toisensa jälkeen. Pois ovat jo taattojensa luo joutuneet mainiot Miihkalit, kuulut Shemeikatkin, pois monet muut. Vain jotkut harvat vaipuvaikäiset vanhukset ovat enää jäljellä muinaisista ikirunojistamme.

Poissa on jo Miina Huovinenkin, Suomen puolella elänyt, Vienan-Karjalan laulajakuntaan kuulunut tietomiehemme. Siitä on jo yli kuusi vuotta kun ukko heitti tämänilmaiset raatamisensa ja muutti tuolle ilmalle »suurih syntylöih».

Kiannan syrjäisimmillä perukoilla Vuokin laidoilla lähellä Venäjän rajaa, pienen Hietajärven pienessä kylässä eläi Miina pienessä pirtti pahaisessaan.

Miina oli vanhaa laulaja- sekä tietäjäsukua, niinkuin monet muutkin parhaat laulu- ja tietomiehemme. Isoäidistään, *Toarielta*, jota jo aikoinaan, v. 1845, oil Europaeus käynyt laulattamassa, oli hän enimmäkseen taitonsa oppinut sekä omalta maamoltaan *Annilta*, joka oli *Latvajärveltä* kotoisin. Toarie oli myös Vienan tyttäriä onnako Niskajärveltä syntyisin ja tuli palvelukseen Kiannan Saarivaaralle, ja siellä hänet yhytti toinen Vienasta vierryt, Venäheltä sotaväen ottoa paennut »biegloi», *Lari Huovinen*, joka myös kasakoi Kiannalla. Siinä kun molemmat vieraisissa elettiin, niin hyvin tultiin tuttaviksi, jopa viimein »yhtyynnyttiin» elämään yhdessä. Lähdettiin Salolle elinsijaa etsimään ja tultiin rajamaille, *Kuivajärven* niemelle. Lehmä tuotiin mukana, puuhun sidottiin ja alettiin rakentaa pirttiä. Ei ollut »ni mitä eläjää siinä vielä ... siitä se on vasta Kuivajärven niemi alkuun lähten». Ja nyt on niemellä viisi karjalaista salotaloa, samaa sukua.

Larilla oli kolme poikaa: *Ivana*, *Lari* ja *Timo*. Toiset jäivät kotiniemelle, mutta Timo muutti pari neljästä idemmäksi Hietajärvelle, aivan Venäjän rajalle, josta osti Ahtoselta talon ja siinä rupesi raatamaan. Hyvin tulikin Timo toimeen. Peltoa hän vain vähän raatoi, mutta oli suuri »räämänkautsija», joka »lasikojussa ja aisatiuvuissa ajeli ympäri maita ja myyskenteli tavaraa ja toi rahoja kotiin. Mutta sitten 60-luvulla, kun Timo Jo oli vanha ukko, paloi talo kaikkine rahoineen ja rihkamineen, ja niin köyhtyi rikas kupetsi melkein puille paljaille.

Timolla oli viisi poikaa: *Nihvo, Miina, Ohvo, Jaakko* ja *Timo* sekä kaksi tyttärtä *Muorie* ja *Anni*. Kotijärven ympärille asettuivat pojat elämään omissa pirteissään, niin että järvi sai rannalleen kohta viisitaloisen heimokunnan. Tyttäret joutuivat miehelleen. Kuolleet ovat pojat jo kaikki, nuori polvi jo on jatkamassa isien töitä korven ahertelussa.

Timo ei ollut laulaja, ei ollut hän malttanut ottaa oppia maamoltaan. Mutta Timon pojat, *Miina, Ohvo* ja *Jaakko* kuuntelivat vanhan maamon ja oman maamon laulantaa ja panivat virret mieleensä. Paraimmiksi laulajiksi kehittyi *Miina*, joka oli hyvin tarkkapäinen.

Mieheksi vartuttuaan tuli *Miinastakin* kaupпамies sekä kotikontujen raataja.

Emännän nouti *Miina* aina *Luvajärveltä* asti, yli 30 virstan päästä *Vienasta, Iro Valtasen, Tomentjen* tyttären, joka myös oli laulajan sukua. *Iron* taaton maamo *Ustenie* oli laulaja sekä tietäjä. Ja osaa *Iirokin*, joka vielä elää kahdeksissakymmenissään, laulaa virsiä, ainakin häärunoja.

Miinoan kylän praasnikoilla kohtasi *Miina Iron* ja siitä heti niin kiintyi, jotta syksyllä »tultih perimäh.» Kaksikolmatta vuotias oli kosija silloin ja tyttö vasta seitsemännellätoista. Eikä tietänyt tytär odottaa *Miinaa*, sillä »olihan siellä muita purlakkoja parempiakin ja mieluisempia. En tietän, jotta hän milma tulou kosjomah ... yhen kerran vain siellä kisaimma». Niipä tyttö antoikin kosijalle aparat, illalla kun kävi kysymässä. Mutta aamulla »en mie joutunut yhtä sultshinoa ajella huomeneksella, kun hyö tullah ... piessoako hyö tullah». Sintsoon kutsuu *Miina Iron* tarinoilleen, kysyy: »a, mitä sie varajat? Etkö sie luule minun silma elättävän... Kyllä mie niinkuin muutkin». Ja huippasi nenäliinalla olkapähän. Siitä *Iron* mieli muuttui, niin että mennä piti, mennä vastoin oman heimon tahtoa. Sillä »kai kun mieli muuttuu, ni rupiee mänemäh». Jälkeenpäin sitten *Iiro* tästä joskus huomautti ukolleen, jotta »siinä sie, mitä tietohutta laajit». Mutta ukko vain naurahti: »vielä näitä pitää tietohuvella... eikö häntä tietämättä soa yhtä akanroatu».

Heti miehen mukaan lähti *Iiro*. Oli pahin syksyruutu, kun lähdettiin salolle astumaan, järvetkin olivat niin pahimmoillaan, ettei päässyt veneellä kulkemaan, vaan täytyi astella ympäri. Jopa häädyttiin kerran yöksi kalasaunallekin. Mutta »sulhasen kera oli niin hyvä kulkie, ta hyvä olla kalasaunalla». Kun saunalle tultiin, pahaiselle pöksälle, sanoi *Miina*: »elä sie hätäile, ei tässä vielä mein koti uo!»

Vaikka ei paljoa paremmin ollut *Miinan* kotonakaan silloin. Siellä »kun peässih sinne huilu peässä, ni vallesmanni tul kirjutuksille ukon veloista, Ja sitten piettih auksuun».

Kuusi vuotta oli *Miina* naisineen taaton kodissa. Sitten erosi hän ja teki pirtin lähelle kotitaloan, »yksin omista kulakoistah», ja siihen muutettiin elämään. Hankki *Miina* jo elämään *Murhijärvellekin*, parin neljänneksen päähän sydänmaahan, pirtinkin jo sinne nosti, mutta kun kontio siellä ei antanut karjalle rauhaa, täytyi paeta pois ja muuttaa pirtti ihmisten ilmoille.

Siinä sitten elettiin ja raadettiin. Entisiä peltoja ei ollut kuin pieni otratilikka ja pahainen pottumaa. Mutta yhdessä *Iiron* kera kuokittiin lisää, jopa yöt päivät oltiin toimessa. Halmettakin raadettiin salolle, isoja huuhtia kaadettiin ja poltettiin, mutta väliin kävi niin, ettei kaskeen kasvanut »ei pystyä kortta». Niittyjä perattiin salojen kosteikkopaikkoihin, ja lehmiä elätettiin konsa pari, konsa kolme, vielä joku lammas ja vasikka, jopa hevonenkin.

Kalastelemaan oli ukko ahkera ja lintua pyytämään. Ja hyvä oli samaankin, oli semmoinen keinokas mies, että oli aina onni matkassa. Monesti lintutakan kera taikka kalatakan tuli huomeneksella jo niin aikaisin, että eukko vielä oli nukkumassa ja herätti hänet: »nousehan pois kaloa puhkomah, lintua nyhtämäh, jotta rokkoa soamme!» Repoja pyysi *Miina* ahkerasti ja sai useita kymmeniä. Repojen päät ja raadot heitteli hän aina ladon katolle, että nokkijalinnut saivat sieltä käydä korjaamassa. Tuohisessa tujassussa oli ukolla ketun pyyntivehkeensä.

Ja niin elätti *Miina* eukkonsa, niin ettei ollut puutospaikkoja. Ei kieltänyt syömästä, ei juomasta, kaikkia oli....

Mutta lapsia ei parikunnalla ollut, ei poikaa, ei tyttärtä »ei alkuakaan, ... ka mäne tiijä, mintähe miulle niitä ei Jumala antan». Ottotyttöjä koettivat ottaa kasvattaakseen, mutta nekin aikuisiksi tultuaan menivät miehelleen ja jättivät vanhat yksinään elämään.

Jo nuorena tyttönä ollessaan, kun ei vielä ollut edes »täysrahkehinenkään», oli Iiro jo saanut ilmoituksen vastaisesta kohtalostaan. Oli kerran toisten tyttösten kanssa »vieristän kesellä» (Joulun aikana) mennyt naapurin ikkunan taakse »otattelomah» tulevia tapauksia, jotta ken mitä kuulee, minne päin miehelään vietänehe. Ka, Iiro kuuli, kun Sirkein vanha Iivana laulela juorotteli vanhoja runoja, ja niin painuivat ne runot mieleen, Jotta Iiro siitä päätti, että »miepä saan tietäjän miehen».

Niinkuin sitten saikin.

Sillä tietäjä Miina oli ja kylan paras *patvaska*, joka monet parit patvaskoi yhteen, niin ettei siihen pahat päässeet pilojaan tekemään. Miinalla kun oli semmoiset varat. *Patvaskan sauva* oli hänellä pihlajainen ja siinä siipioravan nahka, ja oli hänellä patvaskan *varavyö*, johon oli pieneen mashikkaan ommeltu laatonaa, otranjyviä, kivensilmästä otettuja ja kormanossa oli hänellä pullossa hetevettä. Näin kun kiersi nuoren parin ja vielä tulisoihdun ja kirveen otti käteensä ja asetti nuoret seisomaan toinen jalka riehtilässä, niin eivätpä totisesti siihen pahat eivätkä kateet silmänteet pystyneet. Viisikymmenin parin ehti Miina nuoria toisiinsa sitoa. Praasniekoilla ne aina hänen luokseen tulivat: Salmella, Kostamuksessa, Kontokissa, Miinoassa, Kiimasjärvellä, Akonlahdella, Kivijärvellä, Latvajärvellä.

Muitakin varomiskaluja ja taikakompeita oli Miinalla kaikenlaisissa pusseissa ja vakkasissa ja tujassuissa: karhunkaltoa ja -hammasta, karhunkäpälää, -kynttä ja -sappea ja -kulkkutorvea, kaikkea oli ukolla tallessaan.

Monesti hän niihin sai turvautua, monesti tultiin häneltä apua etsimään. Ukko kun tiesi neuvot kaikenmoisiin tauteihin, ja hänellä oli selvillä kaikkien synnyt: raudan, tulen, pakkasen, madon, metsän, kiven, puun synnyt... Niin että hän kyllä keinot kaikkiin tiesi.

Kaikenlaiset kummat hän osasikin parantaa. Mikitän akkakin kun oli niin kehnona, ettei päässyt ei selältäan lekahtamaan, »mäne tiijä mi hänellä oli», niin että kahden hengen piti saunaan kantaa, lupasi: »kun päästänet minua tästä, ni puksut ta pajan annan palkastas». Miina saunassa vain kylvetti Ja kohta akka asteli jalkasin pirttiin. Rennen akasta taas »katoi maito», ja senkin pilauksen ukko paransi. Kiimasjärvellä sattui Miina tekemisiin kalman tartunnan kanssa. Oli siellä mies löytänyt pellostä pääkallon ja potkaissut sen järveen. Mutta niin oli siitä kalma mieheen kamalasti käynyt, jotta lopulta sauvoissa taytyi miesparan kulkea. Alkoi kalma niin kujuttaa, että aivan meni, meni ja meni kalmalle käsin. Mutta kun Miina sai kylvetellä, niin pakeni kalma ja mies tuli aivan terveeksi.

Erähätsi taas oli jossakussa tytössä surkea muokkaajatauti, »mäne tiijä, mi silloin olloo... tottapa se on hos mi toispuolehinen, mi muokkauttaa, kun muokkautuu niin jot kuohu suusta käyp...» Alkoi kerran taas muokata tyttöä, kun hän makasi kiukaalla. Silloin ukko näppäsi tytön syllynsä ja vei ulos ja pyöritteli lumihangessa kotvasen. Eikä ole iässä tyttöä enää toispuolehinen muokannut.

Maksua ei Miina koskaan avunannostaan määrännyt. Otti sen, minkä kukin halusi antaa, konsa annettiin rahaa, konsa vaatetta, konsa mitäkin. Kiimasjärven ukko työnsi kalmanpäästöstään koko kolme ruplaa.

Pienoinen äijänkääkkä oli Miina ukko vain, Jopa matalampi Iiroansa, »vaan maastapa hän ponnisti, jos pienikin oli». Ja sitä tulisemmin. Varsinkin loitsiessaan hänen luontonsa oikein nousi. Lakitta päin luki hän sanansa ja kovalla äkeällä äänellä. Ja kun hän kylpyyn vei sairasta, silloin hän vasta oikein kauhtui ja äikeytyi, pissalillakin saunassa ampui, jotta läksivät pirut liikkelle.

Mutta ei ukko siltä suinkaan pahanluontoinen ollut, vaan puhelias, leikkisä vaari, joka vierasta puheella hyvillään piti, ja raski kyllä ruualla ja teevesilläkin hyvittelä

Unissaan sai ukko monesti edeltäkäs in ilmoituksen tulevasta vierahasta ja avunetsijästä. Tiesipä toisinaan, millainen vieras tulee ja mitä apua hän tarvitsee.

Vanhoja kalevalaisrunoja osasi Miina laulaa pitkän virren Lemminkäisestä ja Paivölän pidoista, jolloin

»Savu soarella palavi,
tuli niemen tutkaimessa,

pien ois sovan savuksi,
suuri paimenen tuloksi:
Päivölä pitoja hankki,
Soarijoula Juominkia...

Useasti ukko laulella hyreksi itsekseen, konsa verkkoa kutoi, konsa paikkasi, konsa mitäkin istumatyötä teki. Jo v. 1872 oli Borenius häntä yökauden laulattanut, kun toiset naapuripirtissä kisasivat.

Oli Miina osannut soittaa »kielin kanteloakin», mutta minne lienee jo soittokapinekin kadonnut.

Vanhaksi ukko eli, aina kahdeksiinkymmeniinsä ennätti, syntynyt oli hän noin v. 1831 tai 1832. Jo pari vuotta läsi hän ikäloppua, niin ettei miehen toimiin enää kyennyt. Niitylläkin kyllä yritteli olla, mutta sen verran vain jaksoi, jotta rukoja kokoili ja muorinsa kera heiniä sapiloilla latoon kanniskeli. Mutta muorin haravoidessa ja niittäessä vaari lepäili.

Mutta sitten viimeisenä talvena otti ukon niin koville, ettei hän enää paljon pirtistä liuskellut, ottipa niin armottomasti, ettei voinut edes olla pitkällään, ei kylellään eikä selällään loikoa. Kosinolla kiukaan kupeella oli hän yöt päivät polvillaan ja ryntäillään kyhjötti kiukaan päällystää vasten, tyyny kyynäspäiden alla. Niin kulutti tietäjä rukka viimeisen tämänilmaisen talvensa. Pieni lampputuiju paloi kaiket yöt valaisten pikku pirttiä ja kyhjöttävää ukkoa ilahuttaen. Muori kyllä joskus »muroi», jotta »öljyä poltat äijän!» Mutta ukko arveli: »eiköhän tuo, hotj, minun aijaks tapoa!»

Viimeinen nedäli oli kuolevalle kaikkein kovin, ei edes voinut kiukaalla kyhjöttää, oli semmoiset tuskat, ettei saattanut muuta kuin taytyi istua yletaikojaan. Pariin viikkoon ei ukko enää voinut edes syödäkään, ei edes pientä hiventä jumalanhyviä. Yritti kerran sankia maistaa, ka ei mahtunut alas. »Tottapa se Jumala vatsan niin täyvytti.» Kahvia vaari vain joi, jopa eli sillä koko talven, kolmin neljin kerroin päivässä otti, konsa kupin, konsa kaksi. Joskus yöllä kosinolta kömpi itekin kahvia keittämään ja herätti muorinkin sitten juomaan.

Mutta vaikka kuolema ukkoa niin kidutti ja kiusasikin, oli vaari silti niin voimissaan ja itsepäinen, että omalla jalalla käväisi aina ulkona, vieläpä viimeisenä huomenessakin, minkä sai täällä Jumalan valoa katsella.

Viimein tuli tuskille loppu. Pari viikkoa ennen suuren pyhän laskua (laskiaista) pyhänä päivänä, Jälkeen puolisen, ukko uupui tuskiinsa ja pääsi taattojensa maille. Vuokinjärven Kalmasaarelle ukko-pokoiniekkä haudattiin. Omalla hevosella vainaja saarelle vietiin ja itkettiin Tuonelan turpeheseen. Papitta, pyhittä miehittä vain hautaaminen toimitettiin eikä ole pappi jälkeenkään käynyt hautaa siunaamassa. Ei ole kuollut, eikä muorikaan sitä kaivannut. Sillä ukko oli, Ja samoin on Iiro-muorikin *starovieroja*, vanhauskolaisia, jotka eivät käy papin luona »pokaleniassa», sillä »se on meän pokalenia, ku akkajoukko kerävytyh ta molitah».

Ja niin lepää vanha tietäjä ja laulaja Kalmasaaren kammiossaan vain sukunsa saattamana ja siunaamana harmajan hautaristin alla.»

Miinan ja Iron luona Hietajärvessä asui vihkimätön suomalaispari Renne Kyllönen ja Laara. »Paksupeä-Renne», kuten häntä kutsuttiin, kasakoitsi eri taloissa, mm. Kuivajärven Hilipässä. Renne piti tavaroitaan Miinan aitassa, jota sanottiinkin »Rennen aitaksi». Renne oli ennen ollut Akonlahden tunnetun kauppiaan Tullisen Iivanan renkinä ja käynyt silloin - kuten itse ilmoitti - »Sunkun suurilla piholla, moailman markkinoilla».

Moarie Karhusen muistaman mukaan Rennen vihkimätön kumppani oli nimeltään Elli, ja hän kertoi tästä pariskunnasta näin: Renne Oli suomalainen kulkumies, kerjäämällä elätti itseään ja perhettään. Renne kun taloon tuli, pyytämätä häntä syötettiin ja juotettiin, ja sitten hän taas siirtyi toiseen taloon. Niin hän joka talossa kulki ja >>peätäh elätti>>. Renne oli puhelias, mutta valehteli. Kun toiset eivät uskoneet, sanoi Renne: >>Elli on tuossai penkillä>>, ts. kysykää Elliltä, jos ette

usko. - Ostettuaan Miinan maosuuden pirtteineen aittoineen Ohvon Riiko purki pian >>Rennen aitan». ⁵²

1.4.3. Huovinen Muarie Timontyttö

Hij.H.

Synt. 1840, Hietajärvi

Kuollut 1921

Lähde: ⁵³

Kuhmo

Hietajärvi

1.4.4. Huovinen Ohvo Timonpoika

Hij.H.

(Afanasij)

Synt. 22.03.1842, Hietajärvi

Kuollut 18.01.1903, Hietajärvi

Puoliso: Nykänen Malanie Olekseintyttö

A.Je.N.1.1.

Synt. 1848, Akonlahti, Jehrimänvaara

Kuoli 05.12.1925

Lapset. Issakka, Iivana, Riiko ja Hoto

Miina ja Ohvo Huovinen
Laulanut Boreniukselle. ⁵⁴

Huovinen Malanie; Hietaj.

Kotoisin Akonlahdesta; Nykäsen Olekseintytär; v. 1915 70 v. vanha. ⁵⁵

Malanien (Malanie Olekseintytär (t. Olokan) tytär Nykänen) Akonlahti Jerimänvaarassa) suvusta tiedetään vielä, että hänellä oli kaksi veljeä, Iivana ja Kostja. ⁵⁶

Huovinen Ohvo; Hietaj.

Kolmas järjestyksessä Timo Huovisen viidestä pojasta. Osasi, samoinkuin veljensä, etenkin loitsuja ja taikoja, - äidin ja isoäidin perintöä. Harjoitti kiertokauppaa, mutta eli köyhästi, kädestä suuhun. Kuoli Marttisen mukaan v. 1899, Les:n mukaan v. 1902, lähes 60:n vanhana. ⁵⁷

Ohvo Huovini kuoli Hietajärvellä 1902 lähes 60 vanhana. Ohvo eleli köyhästä kädestä suuhun. Harjoitti Ohvo kiertokauppaa, mutta sai hän kuleksia leipähuolissa Veneähellä päin aina Arkangelissa asti. ⁵⁸

Timon lesken, tuon entisen varakkaan talon emännän, Annin täytyi jättää kotinsa, lähteä kolmen poikansa Ohvon, Jaakon Timon ja kahden tyttärensä kanssa maita ja mantereita kiertämään, leipäpalaa pyytämään. Ensin he menivät Kemiin, Sorokkaan, Arkangeliin ja Arkangelistä Karkapolään ja vihdoin Puutokseen. Kun aika näytti paranevan, niin Anni tyttärineen palasi takaisin Hietajärvelle, mutta pojat jäivät rihkamaa kaupitsemaan Puutoksen seutuvilla. Talven kaupittuaan pojatkin palasivat keväällä kotiinsa”. ⁵⁹

Timon ja Annin kolmas poika Ohvo (virall. Afanasij) oli syntynyt 1842. Hän on osannut etenkin loitsuja ja taikoja. Ohvosta kirjoitti Petri Lesonen 1908: »Ohvo Huovini kuoli Hietajärvellä 1902 lähes 60 vanhana. Ohvo eleli köyhästä kädestä suuhun. Harjoitti Ohvo kiertokauppaa, mutta sai hän kuleksia leipähuolissa Veneähellä päin aina Arkangelissa asti.» Ohvon vaimo oli 1848 Akonlahden Jehrimänvaarassa syntynyt Malanie Olekseintytär Nykänen. Malanie oli

etevä äänelläitkijä. »Sehän se oli oikein itkuvirsien laulaja», selvitti Hietajärven Jeli Huovinen. Käydessään 1915 Hietajärvessä Paulaharju tapasi Malanien ja kirjoitti häneltä paitsi lyhyen »häälaulajan palkka» -runon ja 5 lasten laulua myös 6 pitkää hääitkua, jotka kuuluvat taidelajinsa parhaimpiin. Malanie Huovisen Paulaharju onkin ottanut Vienan hyvien itkijäin valioluettelonsa. Malanie Huovinen kuoli 1925. - Malanien suvusta tiedetään vielä, että hänellä oli kaksi veljeä, Iivana ja Kostja. Iivanan vaimo oli Kostamuksesta »umettajan Tiitan» tyttö; liikanimi johtui siitä, ettei Tiitta - eikä hänen tyttärensäkään - osannut sanoa k:ta. Kostjan akka taas oli Saarijärvestä Sirkein Iivanan sisar.

Ohvo ja Malanie Huovisen lapsista ylenivät aikuisiksi Issakka, Iivana, Riiko ja tytär Hoto. ⁶⁰

Hietajärvi

1.4.5. Huovinen Jaakko Timonpoika

Hij.H.

Synt. 1848, Hietajärvi

Kuoli 26.10.1915

Puoliso: Nykänen Moarie Timontyttö

A.N.1.1.

Synt. 1854, Akonlahti

Kuollut 14.04.1910

Lapset: Miikkula, Kostja, Iivana, Sakari, Outi, Moarie, Iro ja Oksenie.

Lähde: ⁶¹

Jaakko Huovinen

Laulanut Boreniukselle, Hannikaiselle ja Reijoselle. ⁶²

Huovinen Jaakko; Hietaj.

Jaakko Huovinen, Timoni Joakko, on valistunut, aikaansa seuraava mies, ”kirjamies”, tilaa ja lukee sanomalehtiä jne. Reijonen, joka seurasi mukana v. 1877:n matkalla, jolloin Hannikainen 28.08. Kuivajärven uudistaloilla laulatti Jaakkoa, käyttää hänestä mainesanaa ”hiljaluontoinen mies” (ks. Reijosen kirjettä Bor:lle 12.01.1885.) Jaakonkaan elämäntarina ei poikkea muiden raukan rajan eläjien. Alituista suuren perheen ylläpidon vaatimaa työtä ja taistelua on sekin ollut. Syntyi v. 1848. Suurina hallavuosina 1860-luvulla täytyi hänen äidin ja sisarusten kanssa käydä kerjuussa ja kaupalla Valkean meren rannoilla ja läksi täältä kotiuduttuansa kauppatmatkalle Suomeen; siitä lähtien on hän yhtämittaa talvisin käynyt Suomessa kaupalla. Jonkun verran, vaikka paljon vähemmän kuin Miinalla, on suvun runoperintöä hänelläkin. Jaakko on naimisissa Akonlahdesta kotoisin olevan **Moarie Nykäsen** kanssa. Hänen kertomansa on Huovis-suvun historia (ks. Toarie Huovinen); Lesosen mukaan hän sen kertoi ”selvällä, harvalla, kuuluvalla äänellä”. Suom. Kirj. Seuran arkistossa on Jaakon omalla kädellä muistoonpantuna kaksi tunnetulle Ven.-Karjalan ystävälle, A. V. Ervastille, lähetettyä runoa. ⁶³

Timon lesken, tuon entisen varakkaan talon emännän, Annin täytyi jättää kotinsa, lähteä kolmen poikansa Ohvon, **Jaakon** Timon ja kahden tyttärensä kanssa maita ja mantereita kiertämään, leipäpalaa pyytämään. Ensin he menivät Kemiin, Sorokkaan, Arkangeliin ja Arkangelistä Karkapolään ja vihdoon Puutokseen. Kun aika näytti paranevan, niin Anni tyttärineen palasi takaisin Hietajärvelle, mutta pojat jäivät rihkamaa kaupitsemaan Puutoksen seutuvilla. Talven kaupittuaan pojatkin palasivat keväällä kotiinsa. Sitten syksyllä Jaakko lähti Suomeen kauppoille ja siitä lähtien hän on käynyt joka talvi kauppoilla milloin Kuopion, milloin Viipurin läänissä, joskus hän on kuleksinut Inkerillä, Pietarin lääniä. On Jaakko kärsinyt vahinkojakin, häneltä on viety 4 reppua. Rikkautta Jaakko Huovini ei ole voinut koota, vaan hänen on täytynyt joskus turvautua hätä-apukeinoihin: sekoittaa leipään männyn kuorta ja oljen korsia. Viime aikoina on annettu valtion säkkejä pahimmassa leivän pulassa. Jaakolla on soantoa ollut 9 lasta. Jaakko on kooltaan

keskinkertainen, punatukkainen ja punapartainen, valkoverinen mies, hienot kasvon piirteet tekivät miellyttävän vaikutuksen. Kertoi tuon Hietajärven historian selvällä, harvalla, kuuluvalla äänellä. Viime aikoina Jaakko on aikaansa seurannut, sanomalehteä tilaa ja lupasi mennä punasta viivaa vetämään vaalipäivänä heinäkuun 1 p puolueena ehdokasta äänestämään parlamenttiin. Jaakon halu kuulu olevan ”rautatie Suomussalmelle”.⁶⁴

Seuraava Timon ja Annin pojista oli **Jaakko Huovinen** (synt. 1848), joka - kuten edellä on kerrottu - äitinsä, veljiensä Ohvon ja Timon sekä kahden sisarensa kanssa kävi hallavuonna kerjuulla aina Vienanmerta myöten. Keväällä pojat palasivat Hietajärveen. »Sitten syksyllä» - kertoo Lesonen - »Jaakko lähti Suomeen kaupoille ja siitä lähtein hän on käynyt joka talvi kaupoilla milloin Kuopion, milloin Viipurin läänissä, joskus hän on kuleksinut Inkerillä, Pietarin lääniä. On Jaakko kärsinyt vahinkojakin, häneltä on viety 4 reppua. Rikkautta Jaakko Huovini ei ole voinut koota, vaan hänen on täytyntä joskus turvautua hätä-apukeinoihin: sekoittaa leipään männyn kuorta ja oljen korsia. Viime aikoina on annettu valtion särkejä pahimmassa leivän pulassa. Jaakolla on soantoa ollut 9 lasta. Jaakko on kooltaan keskinkertainen, punatukkainen ja punapartainen, valkoverinen mies, hienot kasvot tekivät miellyttävän vaikutuksen. Kertoi tuon Hietajärven historian selvällä, harvalla, kuuluvalla äänellä. Viime aikoina Jaakko on aikaansa seurannut, sanomalehteä tilaa ja lupasi mennä punasta viivaa vetämään vaalipäivänä heinäkuun 1 p. puolueensa ehdokasta äänestämään parlamenttiin. Jaakon halu kuulu olevan 'rautatie Suomussalmelle'».

Jaakko Huovinen oli, kuten A. R. Niemi sanoo, »valistunut, aikaansa seuraava mies». Hänen tietojensa ovat tallentaneet Borenius, Hannikainen ja Lesonen; viimeksi mainittu kirjoitti Jaakolta muistiin Huovisen sukutarinan, josta edellä on ollut otteita. Jaakko pani itsekkin paperille pari pitkää loitsua, jotka hän 1894 lähetti Karjalan ystävälle A. V. Ervastille. Jaakko kuoli 26.10.1915.

Jaakko oli naimisissa Akonlahdesta kotoisin olleen Moarie Timontytär Nykäsen kanssa (synt. 1854). Moarie hukkuu kevätjähin toisena pääsiäispäivänä 1913 Hietajärven ja Kuivajärven puolivälissä olevaan Viitalampeen kalanpyydyksiä kokiessaan. Tuon järkyttävän tapauksen jälkeen hietajärveläiset eivät ole Viitalammessa kalastaneet, niin vakuutti minulle Hietajärven Heikki Huovinen.

Joakko ja Moarie Huovisen lapsista jäivät eloon ainakin pojat Miikkula, Kostja, Iivana ja Sakari sekä työt Outi, Moarie eli Manu, Iro ja Oksenie.⁶⁵

Hietajärvi

1.4.6. Huovinen Timo Timonpoika

Synt. 1854, Hietajärvi

Kuollut 1894

Puoliso. Lesonen Tatjana Hilatantyttö

synt. 1858, Niskajärvi

Kuollut 25.06.1921

Lapset. Nasto, Riiko, Iro, Matro, Anni, Tatjanan, Pikku-Matti, Mikko ja Outi

Hij.H.

Vej.L.1.1.4.

Lähde:⁶⁶

Tatjanan vei **Timo Huovinen** Hietajärveen (perheestä enemmän Hietajärven luvussa).⁶⁷

Huovinen Timo; Hietaj.

Meriläisen Siimon Huovisen arvelemme Timo H:ksi. Uskottavaa on, että laulaja on Meriläiselle nimensä ilmoittanut suomalaisessa asussa, kuten ven.-karjalaiset useati muulloinkin hänelle näkyvät tehneen. Koska nuorin Timon pojista oli nimeltään myös Timo, on luultavaa, että hän on M.lle nämä loitsut sanellut.⁶⁸

Timon lesken, tuon entisen varakkaan talon emännän, Annin täytyi jättää kotinsa, lähteä kolmen poikansa Ohvon, Jaakon **Timon** ja kahden tyttärensä kanssa maita ja mantereita kiertämään, leipäpalaa pyytämään. Ensin he menivät Kemiin, Sorokkaan, Arkangeliin ja Arkangelistä Karkapolään ja vihdoin Puutokseen. Kun aika näytti paranevan, niin Anni tyttärineen palasi takaisin Hietajärvelle, mutta pojat jäivät rihkamaa kaupitsemaan Puutoksen seutuvilla. Talven kaupittuaan pojatkin palasivat keväällä kotiinsa”.⁶⁹

Timo ja Anni Huovisen nuorin poika oli **Timo (synt. 1854). Hän oli nainut Niskajärvestä Lesosen Hilatan Tatjanan (synt. 1858, kuollut 1921).** Timon ja Tatjanan vaiheista muistetaan vähän. Lapset, ainakin useimmat, menivät Venäjälle, Tatjana höpertyi vanhemmiten, ja serkkumies, Ohvon Riiko, lunasti Timon maaosuuden.⁷⁰

1.4.7. Huovinen Anna Timontyttö

Hij.H.

Synt. 1863, Hietajärvi

Lähde:⁷¹

Kuhmo

Huosiesvaara

1.1.3.1. Huovinen Ontrei Jyrkinpoika

Kuj.H.1.

Synt. 04.10.1845

Kuollut 14.09.1924, Kuhmo

1. Puoliso: Tatjana

Latvajärvi

Lapset: Paro, Anni, Pekka, Nasto, Jyrki, Mikko ja Manu.

2. Puoliso: 1.1.5. Huovinen Moarie Mihheintyttö

A.Na.H.5.

(o.s. Bogdanov)

Synt. 1863, Akonlahti, Nakrislahti

Kuollut 1899

3. Puoliso: 1.2. Dobrinin Outi Naluntyttö

A.Vo.D.2.

Synt. 1855, Akonlahti, Munankilahti

Kuollut 14.01.1935

Lähde:^{72, 73, 74}

1.1.3.2. Huovinen Marppa Jyrkintyttö

Kuj.H.2.

Synt. 1847

Lähde:⁷⁵

Niskajärvi

Poavila

1.1.3.3. Huovinen Poavila Jyrinpoika

Kuj.H.3.

(Poavila Jegorovits Huovisen)

Synt. 1848, Kuivajärvi

Puoliso: 1.3.1.1. Pappinen Iro Tarassintyttö

Nij.P.1

(Irina Tarasovna Popova)

Synt. 25.05.1850, Niskajärvi

Kuollut 05.05.1933, Uhtua

Vihitty: 02.06.1875

Lapset: Ksenja, Timo, Moarie, Jeli, Ksenja, Anni, Olka ja Sirkei

Lähde: ⁷⁶, ⁷⁷

1.1.3.4. Huovinen Ulitta Jyrkintyttö

Kuj.H.4.

Synt. 1858

Lähde: ⁷⁸

Kostamus Talo 47

Vatala, Leskinen

1.1.4.1. Vatanen Hekla Iknatantyttö

Kuj.H.1.

(Fekla Ignatievna Huovinen)

Synt. 1851, Kuivajärvi

Kuollut, Kostamus

Puoliso: 1.1.2.2.3. Vatanen Vasselei Mikitänpoika

Kos.V.3.

(Vasilij Nikitits Vadajev)

Synt. n. 1848 Kostamus, Vatala (Leskinen)

Vihitty 02.02.1875

Lapset: Suuri–Huotari, Mikko, Pieni–Huotari, Ekaterina, Ivan Fedot, Artemii, Hoto ja Tatjana

Lähde: ⁷⁹, ⁸⁰, ⁸¹, ⁸², ⁸³

Vuokinsalmi Talo 11

Levanvaara

1.1.4.2. Samatajeva Varvana Iknatantyttö

Kuj.H.2.

(Huovinen)

Synt. 1857, Kuivajärvi

Kuollut, Kuivajärvi

Puoliso: 1.1. Samatajev Onuhrie Leonteinpoika

Vus.S.

(Anufrei Samatajev)

Vuokinsalmi

Kuollut n. 1905

Lapset: Oleksi, Akei, Natalie, Jeli ja Okahvien

Lähde: ⁸⁴, ⁸⁵, ⁸⁶

1.1.4.3. Huovinen Huotari Iknatanpoika

Kuj.H.3.

(Feodor)

Synt. 1858, Kuivajärvi

Kuollut 1938

1 Puoliso: Marttinen Olona Ontrontyttö

Kij.M.1.2.

Kivijärvi

2 Puoliso: 1.2.10. Karhunen Oksenie Iivanantyttö

Laj.K.10.

Synt. 1868, Latvajärvi

Kuollut 1945

Lapset: Moarie

3 Puoliso: Outi

Akonlahti

Lähde: ⁸⁷, ⁸⁸, ⁸⁹, ⁹⁰

Kuivajärvi

Alanko

(Törö-Miikkula)

1.1.4.4. Huovinen Miikkula Iknatanpoika

Kuj.H.4.

(Nikolai)

Synt. 06.12.1866, Kuivajärvi

Kuollut 10.03.1949

Puoliso: 1.4.3. Karhusen Onussa Vasseleintyttö

Vus.K.3.

(Anisja)

Synt. 25.12.1871, Vuokinsalmi

Kuollut 06.12.1951

Vihitty: 21.07.1891

Lapset: Oksenie, Moarie, Tatjana, Petri, Iivana, Anni ja Petri

Lähde: ⁹¹, ⁹², ⁹³

Vuokinsalmi Talo 4

Petrinen

1.1.4.5. Vatanen Anni Iknatantyttö

Kuj.H.5.

(Huovinen)

Synt. Kuivajärvi

Kuollut, Vuokinsalmi

Puoliso: Vatanen Iivana Petrinpoika

Vus.V.

(Harlantjev)

Synt. Vuokinsalmi

Lähde: ⁹⁴, ⁹⁵

Akonlahti

Tetriniemi

1.1.4.6. Huovinen Outi Iknatantyttö

Kuj.H.6.

(Jevdokija Ignatovna Huovinen)

Synt. 1856, Kuivajärvi

Kuollut, Akonlahti, Tetriniemi

Puoliso: Miikkula Patruuninpoika

A.Te.B.1.

(Nikolai Naumanov)

Synt. 1851, Tetriniemi

Lapset: Poavila, Agafja ja Jedokija

Lähde: ⁹⁶

Kuivajärvi

(Iknatan-ottotyttö)

1.1.4.7. Huovinen Matro Miihkalintyttö

Kuj.H.7.

(Matrona Mihailovna Bogdanova)

A.Hs.B.1.

Synt. n. 1888, Akonlahti, Hukkasalmi

Kuollut, Kuivajärvi

Lähde: ⁹⁷

Vuokinsalmi Tallo 10

1.1.5.1. Karhunen Katti Nihvontyttö

Kuj.H.1.

(Huovinen)

Synt. Kuivajärvi

Puoliso: 1.1.1. Karhunen Vatei Siitarinpoika

Vus.K.1.

Synt. Vuokinsalmi

Lähde: ^{98, 99}

Latvajärvi

1.1.5.2. Karhunen Palaka Nihvontyttö

Kuj.H.2.

(Huovinen)

Synt. 1874, Kuivajärvi

Puoliso. 1.2.6. Karhunen Maksima Iivananpoika

Laj.K.6.

(Kargujev Maksim)

Synt. 1876

Maksima, joka kaatui Japanin sodassa. ¹⁰⁰

Palakan mies taas oli Latvajärvestä Moarie Karhusen äidin veli **Maksima** (kaatui Japanin sodassa). ¹⁰¹

Joskus 1900-luvun alkuvuosina asepalveluksesta kotiutunut Ivan ja Agafja Kargujevin nuorin poika eli vuonna 1910 34-vuotias **Maksim** asui tuolloin omana kotitaloutenaan. Nuoren isännän, hänen 36-vuotiaan vaimonsa **Pelagejan** ja heidän kolmen lapsensa lisäksi tähän 4c.tyyppiseen kotitalouteen kuului Maksimin nuorempi veli, vuoden 1900 rippikirjaan jostain syystä merkitsemättä jäänyt, viimeisenä tarkasteluvuonna 28-vuotias Pjotr. ¹⁰²

1.1.5.3. Karhunen Vasili Nihvonpoika

Kuj.H.3.

Synt. 1858

Puoliso: Walborg

Lähde: ¹⁰³

Kuivajärvi

(Pieni-Iivana)

1.1.6.1. Huovinen Iivana Iivananpoika

Kuj.H.1.

Synt. 1852, Kuivajärvi

Kuollut, 1915?, Luvajärvi

Puoliso: Huotarinen Moarie Olekseintyttö

A.Tu.H.1.2.

(Moarie Aleksejevna Feodorov)

Synt. 1854, Akonlahti, Tullinniemi

Lapset: Palaka

Lähde: ^{104, 105}

Kuivajärvi

1.1.6.2. Huovinen Tahvo Iivananpoika

(Stahvei)

Synt. n. 1855, Kuivajärvi

Kuoli 1893

Puoliso: 4.4. Bogdanov Anni Iutantyttö

(o.s. Bogdanov = Hämläinen)

Synt. 1856, Akonlahti, Nykyttilä

Kuollut 1932, Kuivajärvi

Lapset: Anni ja Moarie

Lähde: ¹⁰⁶, ¹⁰⁷

Kuj.H.2.**A.Na.B.4.****1.1.6.3. Huovinen Kliimo Iivananpoika**

(Klemens)

Synt. 15.02.1863, Kuivajärvi

Kuollut 18.03.1939, Parikkala

Puoliso: Lesonen Palaka Maksimantyttö

Synt. 20.05.1874, Kivijärvi, Pirttiniemi

Kuollut 30.08.1930

Lapset: Vilho

Lähde: ¹⁰⁸, ¹⁰⁹, ¹¹⁰, ¹¹¹

Kuj.H.3.**Kij.L.1.1.****1.1.6.4. Huovinen Riiko Iivananpoika**

(Grigorij)

Synt. 1864, Kuivajärvi

Kuollut 16.05.1891, Kuivajärvi

Puoliso: Marttini Moarie Vasseleintyttö

Synt. n. 1878, Kivijärvi

Lähde: ¹¹², ¹¹³, ¹¹⁴

Kuj.H.4.**Kij.M.2.1.****Kuivajärvi****1.1.6.5. Huovinen Hilippä Iivananpoika**

Synt. 07.01.1873, Kuivajärvi

Kuollut 20.03.1947, Kuivajärvi

Puoliso: Karhunen Donna Hilipäntyttö

Synt. 20.01.1878, Vuokinsalmi

Kuollut 18.05.1963, Kuivajärvi

Vihitty: 27.06.1895

Lapset. Iivana, Petri, Olka, Maria, Aleksanteri, Nikolai, Outi, Iivana, Vasselei, Iipi ja Oleksi

Lähde: ¹¹⁵, ¹¹⁶

Kuj.H.5.**Vus.K.2.6.****Latvajärvi**

Kevon talo

1.1.6.6. Karhunen Outi Iivanantyttö

(Jevdokija Huovinen)

Synt. Kuivajärvi

Puoliso. 1.1.1. Karhunen Jeremie Jauhkonpoika**Kuj.H.6.****Laj.K.1.**

Lapset: Vasselei ja Moarie (16 lasta, joista 14 kuoli pienenä)

Lähde: ¹¹⁷

Akonlahti

Tetriniemi

1.1.6.7. Naumanen Palaka Iivanantytö

Kuj.H.7.

(Palaka Huovinen)

Synt. Kuivajärvi

Puoliso: 5.1.2. Naumanen Miikkula Uljaksenpoika

A.Te.B.2.

(Bogdanov Miikkula)

Lapset: Iivana, Huotari, Olka, Anni, Sassi, Vasselei, Veera, Outi, Moarie ja Okku

Lähde: ¹¹⁸

1.1.6.8. Huovinen Kristana Iivananpoika

Kuj.H.8.

(Kuollut pienenä)

1.1.6.9. Huovinen Platu Iivananpoika

Kuj.H.9.

(Kuollut pienenä)

Kuivajärvi

1.1.7.1. Huovinen Jessu Vasseleinpoika

Kuj.H.1.

Synt. 17.08.1881

Kuollut 04.01.1948

Puoliso: Karhunen Okahvie Ohvontytö

Vus.K.2.7.

Synt. 15.06.1893, Vuokinsalmi, Kammarinvaara

Kuoli 28.02.1968

Lapset: Mikko

Lähde: ¹¹⁹

1.1.7.2. Huovinen Prokko Vasseleinpoika

Kuj.H.2

Synt. 1884

Lähde: ¹²⁰, ¹²¹

1.3.2.1. Huovinen Oleksi Hourinpoika

Kuj.H.1.

(Aleksej)

Synt. 1839, Kuivajärvi

Kuhmo, Viettola

Puoliso: Huovinen Paro Ontreintytö

Kuj.H.1.3.1.1.

Kuhmo, Huosiesvaara

Lapset: Anna

Lähde: ¹²², ¹²³

Akonlahti

Hukkasalmi

1.3.2.2. Huovinen Outokka Hourinpoika

Synt. 05.07.1862, Kuivajärvi

Puoliso: 1.2.9. Karhunen: ? Iivanantyttö

Latvajärvi

Lapset: Olka

Kuj.H.2.

Laj.K.9.

Lähde: ¹²⁴, ¹²⁵, ¹²⁶, ¹²⁷, ¹²⁸

Latvajärvi

Vasonvaara

1.3.3.1. Huovinen Oksenie Ontreintyttö

Synt. 1851, Kuivajärvi

Puoliso: Vasselei

Kuj.H.1.

Lähde: ¹²⁹, ¹³⁰

Latvajärvi

Nauvunvaara

1.3.3.2. Karhunen Outi Ontreintyttö

(Evdokija Huovinen)

Synt. 1853, Kuivajärvi

Puoliso: Karhunen Homa Kauronpoika

(Foma)

Synt. n. 1839, Latvajärvi

Vihitty: 01.09.1893

Kuj.H.2.

Lap.1.1.2.

Lähde: ¹³¹, ¹³²

Kuivajärvi

Niemelä

1.3.3.3. Saavinen Katti Ontreintyttö

(Kaisa Huovinen)

Synt. 1853, Kuivajärvi

Kuollut 1929

Puoliso: 1.2.2.3. Saavinen Oleksi Huotaripoika

(Aleksander)

(Kepie Oleksei)

Synt. 1850 Saarijärvi

Kuollut 1931, Kuivajärvi

Lapset: Iivana, Anni, Outi, Toarie ja Marppa.

Kuj.H.3.

Saj.S.3.

Lähde: ¹³³, ¹³⁴, ¹³⁵

Kivijärvi Tallo 52

Poahkomienvaara

1.4.1.1. Huovinen Palaka Nihvontyttö

Synt. 1863, Hietajärvi

Puoliso: Hotonen Kirilä

(Hotosen Kirilä)

Hij.H.1.

Kij.H.1.

Lapset. Teppana ja Iivana

Lähde: ¹³⁶, ¹³⁷

1.4.1.2. Huovinen Vasselei Nihvonpoika

Hij.H.2.

Synt. 1865, Hietajärvi

Kuollut 16.12.1901

Lähde: ¹³⁸, ¹³⁹, ¹⁴⁰

Hietajärvi

1.4.1.3. Huovinen Ortjo Nihvonpoika

Hij.H.3.

Synt. 1876, Hietajärvi

Kuollut 21.11.1941, Hietajärvi

Puoliso. Karhunen Anni Vasseleintyttö

Vus.K.2.5.

Synt. 06.03.1877, Vuokinsalmi

Kuoli 28.02.1966

Vihitty: 01.07.1901

Lapset. Mikko, Heikki, Iivana, Olga, Anna, Jeli ja Vasili

Lähde: ¹⁴¹, ¹⁴², ¹⁴³

Akonlahti

Kuikka (Jyrinoja)

1.4.1.4. Huotari Natalie Nihvontyttö

Hij.H.4.

(Huovinen)

Synt. 1882, Hietajärvi

Puoliso. Huotari Ontroppa Sirkeinpoika

A.Tu.H.1.1.

(Antrop Sergejevitsh Feodorov)

Synt. 1874 Akonlahti

Kuollut 15.12.1938, Karhumäki

Lapset: Vasselei, Iivana, Mikko, Olka, Lukki, Paula, Sirkei, Huoti, Tarja ja Mari

Lähde: ¹⁴⁴, ¹⁴⁵

Kuhmo

Lammasperä

1.4.1.5. Vatanen Maura Nihvontyttö

Hij.H.5.

(Huovinen)

Synt. 03.05.1882, Hietajärvi

Kuollut 26.12.1961, Kuhmo

Puoliso: Vatanen Trohkima Marttinanpoika

Kos.V.5.6.

(Trofim)

Synt. 23.07.1888, Kostamus

Lähde: ¹⁴⁶, ¹⁴⁷

Vuokinsalmi Talo 17

Kammarinvaara

1.4.1.6. Karhunen Nasto Nihvontyttö

(Anastasia Huovinen)

Synt. 1875, Hietajärvi

Hij.H.6.

Puoliso. 1.2.2. Karhunen Ohvo Triihvonpoika

Synt. 1873, Vuokinsalmi

Vihitty: 10.01.1893

Lapset. Huoti, Riiko, Maksima, Katti, Anni, Okahvie ja Santra

Vus.K.2.

Lähde: ¹⁴⁸, ¹⁴⁹, ¹⁵⁰

Hietajärvi

1.4.4.1. Huovinen Issakka Ohvonpoika

(Isak)

Synt. 1876 Hietajärvi

Kuollut 24.12.1919, Hietajärvi

Hij.H.1.

Puoliso: Karhunen Moarie Vasseleintyttö

Synt. 20.07.1874, Vuokinsalmi

Kuoli 1947

Lapset. Santeri, Mari ja Iita

Vus.K.2.3.

Lähde: ¹⁵¹, ¹⁵², ¹⁵³

Hietajärvi

(Parta-Iivanan)

1.4.4.2. Huovisen Iivana Ohvonpoika

Synt. 24.04.1881, Hietajärvi

Kuoli 04.02.1962, Hietajärvi

Hij.H.2.

Puoliso: Huovinen Ksenja Poavilantyttö

(Oksenie)

Synt. 15.01.1887, Niskajärvi

Kuollut 19.06.1980, Hietajärvi

Vihitty: 29.10.1906 Kontokki

Lapset: Johannes, Anna, Olga, Maria, Irina, Sanni, Jussi, Paavo ja Vilho.

Kuj.H.1.3.3.5.

Lähde: ¹⁵⁴, ¹⁵⁵, ¹⁵⁶

Hietajärvi

1.4.4.3. Huovinen Riiko Ohvonpoika

(Grigorij)

Synt. 1882, Hietajärvi

Kuoli 04.10.1939, Hietajärvi

Hij.H.3.

Puoliso: Lesoni Jeli Maksimantyttö

Synt. 1892, Kivijärvi, Pirttiniemi

Kuollut 1978

Vihitty: 1912

Kij.L.1.5.

Lähde: ¹⁵⁷, ¹⁵⁸, ¹⁵⁹

Vuokinsalmi Talo 7

1.4.4.4. Lukkani Hoto Ohvontyttö

Hij.H.4.

(Feodora Huovinen)
Synt. 1876, Hietajärvi
Kuollut 1943

Puoliso. Lukkani Soava Kontratanpoika

Vus.L.2.3.

Lapset. Manu, Vasselei, Iro ja Olka

Lähde: ¹⁶⁰, ¹⁶¹, ¹⁶²

Hietajärvi

(Ranta Miikkula)

1.4.5.1. Huovinen Miikkula Jaakonpoika

Hij.H.1.

(Nikolai)

Synt. 18.12.1876 Hietajärvi

Kuollut 11.02.1956

1 Puoliso: 1.1.2.7. Lukkani Oksenie Kontratantyttö

Vus.L.7.

(Ksenia Kondratjevna Lukkani)

Synt. 1878, Vuokinsalmi

Kuollut 28.04.1905

Vihitty: 08.07.1898

Lapset: Iro ja Maikki

2 Puoliso: 1.2.4. Karhunen Moarie Triihvontyttö

Vus.K.4.

Synt. 29.09.1879, Vuokinsalmi, Kammarivaara

Kuollut 05.01.1968

Vihitty: 30.06.1906

Lapset: Olka

Lähde: ¹⁶³, ¹⁶⁴, ¹⁶⁵

Hietajärvi

1.4.5.2. Huovinen Kostja Jaakonpoika

Hij.H.2.

(Konstantin)

Synt.27.05.1886, Hietajärvi

Kuollut 11.04.1936

Puoliso: Saavinen Anni Iivanantyttö

Saj.S.3.4.

Synt. 25.03.1884, Saarijärvi

Lapset: Risto

Lähde: ¹⁶⁶, ¹⁶⁷, ¹⁶⁸

Vuokinsalmi Talo 16

Kammarinvaara

1.4.5.3. Karhunen Iivana Jaakonpoika

Hij.H.3.

(aik. Huovinen)

Synt. 1888 Hietajärvi

Kuollut 10.02.1938, Karhumäki

Puoliso: Karhunen Anni Poavilantyttö

Kuj.H.1.3.3.6.

(o.s. Huovinen)

Synt. 03.02.1891, Niskajärvi

Kuollut 1969, Uhtua

Lapset: Palaga, Iro, Sergei ja Maikki

Lähde: ¹⁶⁹, ¹⁷⁰, ¹⁷¹, ¹⁷², ¹⁷³

1.4.5.4. Huovinen Sakari Jaakkonpoika

Hij.H.4.

Synt. 29.03.1895, Hietajärvi

Lähde: ¹⁷⁴, ¹⁷⁵

Akonlahti

Munankilahti

1.4.5.5. Dobrinin Outi Jaakkontyttö

Hij.H.5.

(Huovinen)

Hietajärvi

Puoliso: Dobrinin Lari Mikitänpoika

A.Vo.D.1.2.

Lähde: ¹⁷⁶

1.4.5.6. Peksujev Manu Jaakkontyttö

Hij.H.6.

(Huovinen)

Synt. 1882, Hietajärvi

Puoliso. Peksujev

Kos.P.

Kostamus

Lähde: ¹⁷⁷

Jyskyjärvi

1.4.5.7. Huovinen Iro Jaakkontyttö

Hij.H.7.

Synt. 1886, Hietajärvi

Kuollut, Jyskyjärvi

Lähde: ¹⁷⁸

Latvajärvi

1.4.5.8. Huovinen Oksenie Jaakkontyttö

Hij.H.8.

Synt. 1886, Hietajärvi

Puoliso: Pikku Matti

Laj.

Lähde: ¹⁷⁹

Kivijärvi

1.4.6.1. Lesonen Nasto Timontyttö

Hij.H.1.

(Anastasia Huovinen))

Synt. 1876, Hietajärvi

Puoliso: Lesonen Ipatti Hilipänpoika

(Ipatti Filipov Lesojev)

Synt. n. 1875, Kivijärvi

Lähde: ¹⁸⁰, ¹⁸¹

Kalevala

1.4.6.2. Huovinen Riiko Timonpoika

Hij.H.2.

(Grigorij)

Synt. 1879, Hietajärvi

Kuollut, Uhtua

1 Puoliso: Elena

2 Puoliso: Paraskeva Kirilovna

Lähde: ¹⁸², ¹⁸³

1.4.6.3. Huovinen Iro Timontyttö

Hij.H.3.

Synt. 1881, Hietajärvi

Lähde: ¹⁸⁴

Kivijärvi

1.4.6.4. Torvinen Maro Timontyttö

Hij.H.4.

(Huovinen)

Synt. 13.11.1884, Hietajärvi

Kuollut 09.12.1954, Ristijärvi

Puoliso: Torvinen Mirona

Jyl.T.

(Mirona Dorofejev)

Synt. 14.09.1882, Jyväskylä

Kuollut 07.01.1950, Ristijärvi

Lähde: ¹⁸⁵, ¹⁸⁶

1.4.6.5. Huovinen Anni Timontyttö

Hij.H.5.

Synt. 1887 Hietajärvi

Kuollut 1966

Lähde: ¹⁸⁷

Kivijärvi

1.4.6.6. Remu Tatjana Timontyttö

Hij.H.6.

(Huovinen)

Synt. 1889, Hietajärvi

Puoliso: Remu Iivana Vasilinpoika

Kij.R.1.1.

Synt. Kivijärvi, Törsömö

Vihitty: 1912

Lähde: ¹⁸⁸

Vuokkiniemi

(Pikku-Matti)

1.4.6.7. Huovinen Matti Timonpoika

Hij.H.7.

15.12.1891, Hietajärvi

Puoliso. Mittojev Palaka

Synt. 10.10.1885, Vuokkiniemi

Kuollut 23.05.1926

Vihitty: 03.06.1916
Lapset. Ilja, Moarie, Jelena ja Olka

Lähde: ¹⁸⁹, ¹⁹⁰

1.4.6.8. Huovinen Mikko Timonpoika
(Nikifor)
Synt. 1894, Hietajärvi

Hij.H.8.

Lähde: ¹⁹¹

1.4.6.9. Huovinen Outi Timontyttö
Hietajärvi

Hij.H.9.

Lähde: ¹⁹²

Lähdeluettelo:

- ¹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXIV.
- ² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 56.
- ³ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1096-1098.
- ⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 56.
- ⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 72-73.
- ⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXV.
- ¹⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1093.
- ¹¹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37-39.
- ¹² Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 41.
- ¹³ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 81-82.
- ¹⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁵ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁷ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁸ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. XXXIV.
- ¹⁹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ²⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1105.
- ²¹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37.
- ²² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 71-72.
- ²³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ²⁴ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 56.
- ²⁵ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ²⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ²⁷ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 41.
- ²⁸ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ²⁹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ³⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 195.
- ³¹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ³² Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ³³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ³⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ³⁵ Virtaranta, Pertti 1958: Runonlaulajia ja Tietäjiä, Vienan kansa muistelee. s. 526.

-
- ³⁶ Karjalan Heimo n:o 11-12/1991, s. 212.
- ³⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 125.
- ³⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ³⁹ Laukkanen,Pauli.
- ⁴⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 73.
- ⁴¹ Karjalan Heimo n:o 11-12/1991, s. 212.
- ⁴² Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁴³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁴⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁴⁵ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁴⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁴⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 82-83.
- ⁴⁸ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXV.
- ⁴⁹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXV.
- ⁵⁰ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1094-1095.
- ⁵¹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 39-41.
- ⁵² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 87-99.
- ⁵³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁵⁴ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXV.
- ⁵⁵ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1094.
- ⁵⁶ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 99.
- ⁵⁷ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1096.
- ⁵⁸ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 41.
- ⁵⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37-39.
- ⁶⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 99.
- ⁶¹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁶² Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 1. s. XXXV.
- ⁶³ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1093-1094.
- ⁶⁴ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37-39.
- ⁶⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 103-104.
- ⁶⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁶⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 205.
- ⁶⁸ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1096.
- ⁶⁹ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37-39.
- ⁷⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 112.
- ⁷¹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁷² Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 117.
- ⁷³ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 121-122.
- ⁷⁴ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ⁷⁵ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁷⁶ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 204.
- ⁷⁷ Pusin, Sirkka. Espoo 06.07.2003.
- ⁷⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁷⁹ Kaikki tässä todistuksessa mainitut henkilöt ovat valtion talonpoikia, ortodokseja. Päivämäärät ovat vanhan ajanlaskun mukaan. Karjalan tasavallan kansallisarkistossa on Vuokkiniemen piirin (joka kuului Arkangelin läänin Kemin kihlakuntaan) kirkkoherran kirjat vain vuodelta 1850. Vuokkiniemen piirinkirjoissa vuosina 1819-1919 on merkitty: Arkiston johtaja O.G. Tsistjakov. Sihteeri T.H. Semenova
- ⁸⁰ Pölla, Matti. Petroskoin Arkisto: Kostamuksen kylän rippikirja v. 1890
- ⁸¹ Pölla, Matti. Petroskoin Arkisto: Kostamuksen kylän rippikirja v. 1910
- ⁸² Petroskoin Arkisto.
- ⁸³ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ⁸⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁸⁵ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ⁸⁶ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 197-178.
- ⁸⁷ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ⁸⁸ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 56-57.
- ⁸⁹ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 231.
- ⁹⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 56-57.
- ⁹¹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.

-
- ⁹² Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 194-195.
- ⁹³ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 61-62.
- ⁹⁴ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ⁹⁵ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 195-196.
- ⁹⁶ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ⁹⁷ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 63.
- ⁹⁸ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 186.
- ⁹⁹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ¹⁰⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 56-57.
- ¹⁰¹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ¹⁰² Pöllä, Matti 2001: Vienankarjalainen perhelaitos 1600-1900. s. 201-203.
- ¹⁰³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁰⁴ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1092.
- ¹⁰⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 64.
- ¹⁰⁶ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37.
- ¹⁰⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 64-65.
- ¹⁰⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁰⁹ Vuoristo Sakari. Suvulta Suvulle II, s. 216. Suomessa kauppiaina toimineita Vienan ja Aunuksen miehiä.
- ¹¹⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 240.
- ¹¹¹ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 65.
- ¹¹² Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹¹³ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 232-233.
- ¹¹⁴ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 65.
- ¹¹⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 186.
- ¹¹⁶ Virtaranta, Pertti 1958: Runonlaulajia ja Tietäjiä, Vienan kansa muistelee. s. 801.
- ¹¹⁷ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 71.
- ¹¹⁸ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 71.
- ¹¹⁹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ¹²⁰ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹²¹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 72.
- ¹²² Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 125.
- ¹²³ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 122.
- ¹²⁴ Virtaranta, Helmi 1975: Castrenianumin Toimitteita 12, Vienan runonlaulajia ja tietäjiä, s. 37.
- ¹²⁵ Kivelä Marjut. Sydämissä Kalevalalainen Kansa, s. 98.
- ¹²⁶ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 127.
- ¹²⁷ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 125.
- ¹²⁸ Karjalan Heimo n:o 3-4/2002, s. 40.
- ¹²⁹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹³⁰ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 73.
- ¹³¹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹³² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 73.
- ¹³³ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹³⁴ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 212.
- ¹³⁵ Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 73.
- ¹³⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹³⁷ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 83.
- ¹³⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹³⁹ Suomen Kansan Vanhat Runot 1. Vienan Läänin Runot 4. s. 1098.
- ¹⁴⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 84.
- ¹⁴¹ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁴² Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 196-197.
- ¹⁴³ Virtaranta, Pertti 1958: Runonlaulajia ja Tietäjiä, Vienan kansa muistelee. s. 801.
- ¹⁴⁴ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁴⁵ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 83.
- ¹⁴⁶ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁴⁷ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 83.
- ¹⁴⁸ Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
- ¹⁴⁹ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 83-84.
- ¹⁵⁰ Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 194.

-
- 151 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
152 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 196-197.
153 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 99.
154 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
155 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 204.
156 Pusin, Sirkka. Espoo 06.07.2003.
157 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
158 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 240.
159 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, 103.
160 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
161 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, 103.
162 Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 195.
163 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
164 Virtaranta, Pertti 1958: Runonlaulajia ja Tietäjiä, Vienan kansa muistelee. s. 801.
165 Virtaranta, Pertti. 1972: Polku Sammui, s. 194.
166 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
167 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 212-213.
168 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, 112.
169 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
170 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 204.
171 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 194.
172 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
173 Pusin, Sirkka. Espoo 06.07.2003.
174 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
175 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
176 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
177 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
178 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
179 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
180 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
181 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
182 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
183 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
184 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
185 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
186 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
187 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
188 Virtaranta, Pertti 1972: Polku Sammui, s. 112.
189 Pusin, Sirkka. Huovisen suvun juuret vuodesta 1760 alkaen.
190 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
191 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.
192 Virtaranta, Pertti 1978: Vienan kylä kiertämässä, s. 112.